

VOX

SPECIAL OVER
SEKSUEEL GRENS-
OVERSCHRIJDEND
GEDRAG

Als de ander te ver gaat

ONAFHANKELIJK MAGAZINE VAN DE RADBOUD UNIVERSITEIT
NR.2 - DECEMBER 2022

Huurteams Nijmegen

WIJ ZIJN OPZOEK NAAR JOU!

Bij *Huurteams Nijmegen* zijn wij opzoek naar juridisch adviseurs. Als juridisch adviseurs behandel je zaken van A t/m Z.

- Ingang per direct/ na afspraak
- +/- 4 uur per week
- Vrijwillige basis

Solliciteren

Stuur uw CV met begeleidende brief naar info@huurteamsnijmegen.nl onder vermelding van 'sollicitatie juridisch adviseur'.

NEEM CONTACT OP MET HUURTEAMS NIJMEGEN!

Huurteams Nijmegen helpt huurders die woningen huren in de gemeente Nijmegen met verschillende problemen met hun verhuurders. Dit doen wij meestal gratis.

- Verlaging huurprijzen
- Gebreken
- Servicekosten
- Retournering waarborgsom
- Overige huurrechtvragen

Interesse om te kijken wat wij voor jou kunnen betekenen? Neem contact met ons op.

Contact

+31624247473
Maandag t/m vrijdag van 14:00 uur tot 16:00 uur.
info@huurteamsnijmegen.nl
www.huurteamsnijmegen.nl

Karaktervolle locaties

Vergader- en Conferentiecentrum Soeterbeek

Ruimte voor concentratie

www.ru.nl/soeterbeek

reserveringsbureau@fb.ru.nl of bel: 024 - 361 58 25

Uw locatie voor één of meerdaagse cursussen, seminars, vergaderingen, trainingen of conferenties. Ervaar de inspirerende rust.

Faculty Club Huize Heyendael

Dé ontmoetingsplek op de campus

www.ru.nl/facultyclub

facultyclub@fb.ru.nl of bel: 024 - 361 59 79

Lunch en diner à la carte, ook arrangementen voor recepties, diners en feesten. Uitstekend geoutilleerde vergaderruimten.

Radboud Universiteit Nijmegen

Vallei Autoverhuur

Bij ons staat uw gemak voorop

Huur per uur
mogelijk

Sterke merken
en een jong
wagenpark

Altijd
interessante
aanbiedingen

Vallei Auto Groep Nijmegen

Nieuwe Dukenburgseweg 13

6534 AD Nijmegen

T: 024 381 7104

www.valleiautoverhuur.nl

VOX

DECEMBER
2022

INHOUD

P.6 / **NIEUWE GEDRAGSCODE** / Toets: is de tekst juridisch in orde?

P.12 / **ENQUÊTE** / Seksuele intimidatie is in Nijmegen een groot probleem

P.20 / **PRATEN OVER SEKS** / Bij Phocas bestaat een workshop over consent

P.24 / **HOE HET KON GEBEUREN** / Drie studenten over seksueel misbruik

P.32 / **VEILIGHEID OP STRAAT** / Hoe je er als man voor zorgt dat een vrouw niet bang is

P.40 / **#METOO** / Een prille beweging die al veel heeft bereikt

EN VERDER / P.4 / **IN HET NIEUWS** / P.18 / **VERTROUWENSPERSONEN** / P.23 / **COLUMN LUCIENNE** / P.28 / **INTERVIEW PSYCHOLOGE** / P.35 / **CONDOOMLOZE SEKS** / P.38 / **CATCALLING** / P.44 / **HUISGENOTES** / P.47 / **GEDICHT**

HEB JE EEN ONGEWENSTE SEKSUELE ERVARING

MEEGEMAAKT? Bij het Centrum voor Seksueel Geweld kun je terecht voor hulp. Chatten of bellen is anoniem: **0800-0188**. De Radboud Universiteit heeft vertrouwenspersonen voor medewerkers en studenten waar je ongewenst gedrag kunt melden. Zij zijn te vinden via www.ru.nl/vertrouwenspersonen.

'VOOR IK MEE NAAR ZIJN
HUIS GING, HEB IK MEERDERE
KEREN GEZEGD DAT IK
GEEN SEKS WILDE'

(UIT DE ENQUÊTE)

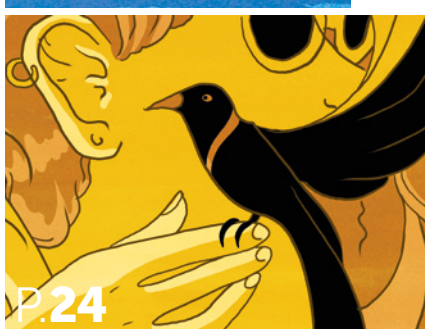
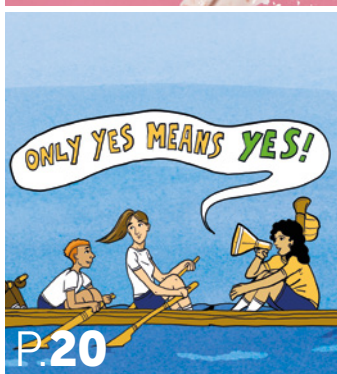
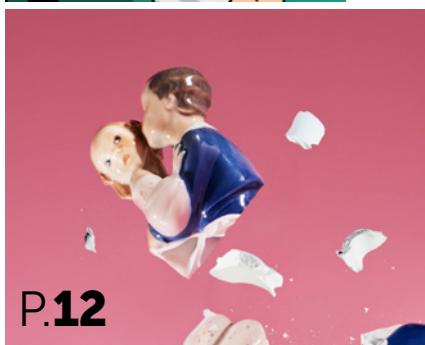

FOTO COVER: GETTY IMAGES

RE DAC TIO NEEL

TIETJES

Of ik wilde aanschuiven bij een werkgroep, vroeg mijn hoofdredacteur twintig jaar geleden. "Want we hebben tietjes nodig."

Zei ik iets terug? Waarschijnlijk knikte ik ja. Misschien lachte ik zelfs schaaapachtig. No way dat ik zei: "Doe normaal, achterlijke eikel." Of dat ik excuses eiste.

Nee, ik was beginnend journalist en wilde graag gezien worden. Met 'tietjes' bedoelde de baas dat er vrouwen in de werkgroep moesten, omdat die op de krantenredactie dun gezaaid waren.

Zijn opmerking zouden we nu scharen onder seksueel grensoverschrijdend gedrag, want dat is het. Sinds #MeToo en onthullingen over wangedrag in de entertainmentwereld, is er gelukkig veel meer aandacht voor wat wel en niet kan. Maar we zijn er nog lang niet.

In een recente enquête van Vox geeft een op de tien studenten aan verkracht te zijn. Dat is schokkend, maar komt overeen met eerder onderzoek van Amnesty International. Een verkrachting kan, net als andere vormen van seksueel geweld, tot blijvende trauma's leiden. De schuldvraag waar slachtoffers mee worstelen – waarom deed ik niets – is minstens zo schadelijk. Vaak zwijgen ze, uit angst voor de reactie van de dader of de omgeving.

Maar als iedereen zwijgt, verandert er nooit wat. Dus moeten we er melding van maken, bij de vertrouwenspersonen van de universiteit of bij het Centrum Seksueel Geweld. Maar het allerbelangrijk is natuurlijk, en dat geldt echt voor iedereen: gedraag je gewoon.

Annemarie Haverkamp,
Hoofdredacteur Vox

@voxweb.nl

www.facebook.com/voxweb.nl

@voxnieuws

IN HET NIEUWS

VOOR
DAGELIJKS
NIEUWS:
VOXWEB.NL

Universiteit nog steeds katholiek?

Zowel volgens het Vaticaan als volgens de Nederlandse Bisschoppenconferentie is de Radboud Universiteit nog steeds katholiek. Dat vertelden kardinaal Wim Eijk en bisschop Gerard de Korte in een persconferentie na een werkbezoek aan Rome. "Rome beschouwt de Radboud Universiteit als iets wat hoort bij de bevoegdheid van de Heilige Vader", aldus De Korte. Wat de Radboud Universiteit daar zelf van vindt, is onduidelijk. Een universiteitswoordvoerder wil geen rechtstreeks antwoord geven. "Er is sinds 1 januari 2021 geen invloed meer van de Nederlandse Bisschoppenconferentie op het bestuur van de universiteit", zegt hij. Ook wijst de woordvoerder erop dat de statuten van de stichting Radboud Universiteit ongewijzigd blijven.

Moet de Beelkamer weg?

Het college van bestuur beraadt zich op de toekomst van de Beelkamer in Huize Heyendael. Oud-premier en voormalig hoogleraar aan de Nijmeegse universiteit Louis Beel, naar wie de kamer is vernoemd, was immers eindverantwoordelijk voor koloniaal geweld in Indonesië. Historici Jan Brabers en Ronald Kroeze zijn gevraagd mee te denken over een mogelijk nieuw tekstbordje bij de zaal.

Nieuwe hoofdredacteur

Per 1 januari 2023 heeft universiteitsblad Vox een nieuwe hoofdredacteur. Mathijs Noij volgt Annemarie Haverkamp op, die

FOTO: DICK VAN AALST

HUYGENSKAT STEELT DE SHOW

Het best gelezen stuk van de maand november op voxweb.nl gaat over een rode kater. Menig student aan de bètafaculteit heeft al kennis gemaakt met de kat die in het Huygensgebouw wordt gesignaleerd, maar waarvan de eigenaar niet bekend is. De 'Huygenskat' is een graag geziene gast bij borrels en bijeenkomsten. "Hij is gewoon onze gezamenlijke studievriend geworden", zegt een student.

haar functie neerlegt. Noij (33) is sinds 2018 plaatsvervangend hoofdredacteur en werkt al acht jaar op de redactie. Hij studeerde sociale geografie in Nijmegen en schreef daarna voor onder andere *de Volkskrant* en *De Persdienst*. Als hoofdredacteur wil Noij een lezersonderzoek laten doen, "om uit te zoeken op wat voor artikelen studenten en medewerkers precies zitten te wachten".

Rector kondigt vertrek aan

In de aanloop naar het honderdjarig jubileum moet de Radboud Universiteit op zoek naar een opvolger voor rector magnificus Han van Krieken. Tijdens een Gezamenlijke Vergadering begin november kondigde hij zijn vertrek aan. Na de viering van het jubileum, op 17 oktober 2023, gaat hij met emeritaat. Van Krieken, van huis uit patholoog, is sinds 1999 verbonden aan de universiteit, sinds 19 mei 2016 in de functie van rector magnificus.

FOTO: JOHANNES FIEBIG

Radboud Universiteit krimpt

Er is een halt gekomen aan de almaar stijgende studenteninstroom aan de Radboud Universiteit. Voor het eerst in meer dan een decennium staan er minder studenten ingeschreven dan vorig jaar. De trendbreuk is vooral zichtbaar bij managementwetenschappen. Op 1 oktober stonden 24.633 studenten ingeschreven, een fractie minder dan de 24.678 van vorig jaar. In 2012 liepen er nog minder dan 18.000 studenten rond op de campus.

Minder Duitse studenten

Al jaren studeren er veel Duitse studenten in Nijmegen, maar dit academisch jaar is hun aandeel met een derde afgenomen. Dat is wellicht voor een deel het gevolg van een nieuwe psychotherapiewet in Duitsland. Door deze hervorming wordt het waarschijnlijk onmogelijk voor Duitse studenten om psychotherapeut te worden met een bachelordiploma psychologie van de Radboud Universiteit.

Onderzoek ongewenst gedrag

Er loopt een onderzoek naar ongewenst gedrag bij de Faculteit der Sociale Wetenschappen. Het gaat om een medewerker van de opleiding Artificial Intelligence. Van welke vorm van ongewenst gedrag de medewerker beschuldigd wordt, is op dit moment niet bekend. Zolang het onderzoek loopt, mag de medewerker niet op de campus komen.

Noodopvang op campus

Sinds eind oktober vinden 200 tot 250 asielzoekers onderdak in de oude manege in Park Brakkenstein. Het terrein is eigendom van de universiteit. Er zijn douches, ruimtes, kantines, spreekkamers voor dokters en tandartsen, een milieustraat en kleine winkeltjes voor kleding en alledaagse boodschappen. Volgens een woordvoerder van het COA (Centraal Orgaan opvang asielzoekers) zal de noodopvang vermoedelijk blijven tot en met het eerste kwartaal van 2023.

Filosoof stapte op wegens 'grensoverschrijdend gedrag collega's'

Filosoof Fleur Jongepier heeft de universiteit verlaten. De reden is het grensoverschrijdend gedrag van (ex)collega's en de manier waarop de academische wereld daarmee is omgegaan, schreef ze op Twitter. Ze sprak van 'regelrechte klootzakken met nul berouw', die 'om zich heen gingen slaan, manipuleerden, intimideerden en chanteerden' toen er zaken aan het licht kwamen. In eerste instantie wilde Jongepier de Veni-beurs die ze in 2019 kreeg aan een andere universiteit uitvoeren, maar uiteindelijk besloot ze de wetenschap vaarwel te zeggen. Jongepier werkte op de faculteit waar het college van bestuur in 2020 een onderzoek instelde naar de sociale veiligheid en omgangsvormen. Een van de uitkomsten was dat hoogleraar Paul Bakker geen decaan mocht worden omdat hij zich schuldig zou hebben gemaakt aan 'ongepast handelen'. Bijna dertig medewerkers maakten daarna melding van onveilige situaties op de faculteit.

LANGVERWACHTE GEDRAGSCODE MAG NIET IN EEN LA VERDWIJNEN

Eindelijk is 'ie er: de gedragscode van de Radboud Universiteit. Een goede zaak volgens velen, maar experts vinden de tekst te wollig en twijfelen aan de juridische waarde ervan. 'Als werkgever moet je veel duidelijker communiceren welke sancties volgen bij grensoverschrijdend gedrag.'

Tekst: Vincent Decates en Ken Lambeets / Illustraties: Ivana Smudja

*Gedragscode
Radboud Universiteit*

Een mooie lentedag, afgelopen voorjaar. Het Pieter Bondamplein naast het CultuurCafé staat vol studenten. Hoofdact van Radboud Rocks, het jaarlijkse feestje van de Radboud Universiteit, is een Q&A over studentenwelzijn met presentator Tim Hofman. Die maakte eerder met zijn YouTube-programma *BOOS* een aflevering waarin hij seksueel grensoverschrijdend gedrag van een bandleider en een regisseur van *The Voice* onthulde. Die aflevering werd meer dan tien miljoen keer bekeken en zorgde voor veel opschudding.

Het gesprek met Hofman gaat al snel over sociale veiligheid op de campus. Als de presentator hoort dat de universiteit nog geen gedragscode heeft, valt de verbazing van zijn gezicht te lezen.

“Dat is de pleuris, want dat betekent dat je de machthebber niet instrueert hoe hij zijn macht niet moet misbruiken”, zegt hij. Ook bij RTL en Talpa was er vermoedelijk geen gedragscode, stipt Hofman aan, waardoor de misstanden bij *The Voice* zich konden voltrekken.

Mail de rector

Ten tijde van Radboud Rocks wordt binnen de universiteit al lang over een gedragscode gepraat. Er ligt zelfs al een document ter bespreking in de Gezamenlijke Vergadering. Maar de Ondernemingsraad weigert akkoord te gaan, omdat niet duidelijk geformuleerd is dat een seksuele relatie tussen een docent en een student niet door de beugel kan.

Dat weet Hofman natuurlijk niet. “Waar is jullie rector magnificus”, vraagt hij opgewonden aan het publiek. Daarna roept hij de aanwezige studenten op massaal de rector te mailen met het verzoek de gedragscode in orde te maken. “Dat werkt”, zegt hij. “Je moet eens kijken hoe snel het geregeld is als je 250 mailtjes per dag stuurt.”

Ook al geven slechts 8 studenten gehoor aan de oproep, het lijkt effect te hebben: tijdens de eerstvolgende Gezamenlijke Vergadering, op 4 juli, wordt de aangepaste gedragscode goedgekeurd door de Ondernemingsraad.

Met ingang van dit academisch jaar is de gedragscode van kracht. Het document staat op de universitaire website, medewerkers werden er via een interne mail en sociale media op gewezen.

Vertrouwenspersoon Marieke van der Burgh is blij met de gedragscode en hoopt dat die zal leiden tot gesprek en

bewustwording. “De code maakt het makkelijker om elkaar op gedrag te wijzen. Leidinggevendenden kunnen werknemers voortaan aanspreken op basis van de gedragscode. Het is duidelijker wat acceptabel en onacceptabel gedrag is.”

Bijkomend positief effect, aldus de vertrouwenspersoon: voor wie iets vervelends meemaakt wat is vastgesteld in de gedragscode, ligt de drempel lager om een dader aan te spreken of naar een vertrouwenspersoon te stappen. “Dat gaat makkelijker als je het gevoel hebt dat de organisatie achter je staat.”

Ook studenten kunnen volgens Van der Burgh iets aan de code hebben. “Denk aan gevallen waarin een docent iets beledigends heeft gezegd of een toon heeft aangeslagen die echt

niet respectvol is. Met de code in de hand is het wellicht makkelijker om dit, al dan niet ondersteund door een vertrouwenspersoon, te bespreken met de persoon zelf of eventueel met een leidinggevende.”

Van der Burgh is vooral tevreden dat er een passage is opgenomen over de relatie tussen docent en student. “Er staat dat dit een machtsongelijkheid betreft. Zeker docenten zijn zich daar niet altijd van bewust. Toch speelt die ongelijkheid vaak een rol in het contact tussen studenten en docenten en maakt deze het risico op het overschrijden van grenzen groter.”

De code maakt ook haar eigen werk eenvoudiger. Afhankelijk van de ernst van het gedrag en de wens van de melder kunnen verschillende stappen worden ondernomen. “Denk aan het aanspreken van de persoon in kwestie, naar een leidinggevende of klachtencommissie gaan, een cultuuronderzoek laten uitvoeren, juridische stappen ondernemen of zelfs naar de politie gaan. De hoop is dat het in bepaalde gevallen makkelijker zal zijn om maatregelen te nemen. Hoe dat in de praktijk zal uitpakken, moet nog blijken.”

Verplichte bijeenkomsten

Ook Marijke Naezer noemt het een goede zaak dat de universiteit een gedragscode heeft. Ze is expert op het gebied van wangedrag op universiteiten. In 2019 schreef ze, samen met Radboud-hoogleraren Marieke van den Brink en Yvonne Benschop, een spraakmakend rapport over ongewenst gedrag in de academische wereld voor het Landelijk Netwerk Vrouwelijke Hoogleraren. “Een gedragscode helpt, omdat die duidelijk een normatief kader schept”, zegt Naezer. “Als iemand de regels schendt en dat gedrag vervolgens consequenties heeft, dan kan zo’n code een gedragsveranderend effect hebben.”

'LEIDINGGEVENDEN KUNNEN WERKNEMERS VOORTAAN AANSPREKEN'

Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt immers, aldus Naezer, dat mensen hun gedrag afstemmen op hoe ze ervaren dat anderen in hun omgeving gedrag tolereren. “Als jij het gevoel hebt, mede door een gedragscode, dat mensen op de universiteit bepaald gedrag niet accepteren, dan zal je je daar ook niet zo snel meer op laten betrappen.”

Naezer benadrukt dat beleid over zo’n gedragscode idealiter samen met studenten en medewerkers wordt gemaakt, gedeeld en levend gehouden. “Dat kan je stimuleren door over het document te praten en in te grijpen als iemand de regels overschrijdt.” De praktijk is volgens haar echter meestal anders. “Helaas zie je vaak dat een clubje bestuurders een gedragscode schrijft, die vervolgens in een la verdwijnt en dat er niets mee wordt gedaan.”

Postercampagne

Op dat vlak ziet Naezer in Nijmegen ruimte voor verbetering. “De gedragscode van de Radboud Universiteit is een eerste stap. Nu moet ze laten zien welke rol zo’n document kan spelen.” Het publiceren van de code op internet en een mail rondsturen, volstaan volgens haar niet. “Wanneer nieuwe medewerkers in dienst komen, zou je er met hen over in gesprek kunnen gaan, en je kunt de gedragscode opnemen in cursussen voor promovendi en andere werknemers. De universiteit kan ook bijeenkomsten organiseren met deskundigen over allerlei vormen van grensoverschrijdend gedrag, of een theatervoorstelling organiseren op de campus.” Iets laagdrempeliger, aldus Naezer, is een postercampagne, zoals de Universiteit van Amsterdam in het najaar van 2021 deed rondom de vraag: weet jij wat je kunt doen als je ongewenst gedrag ervaart?

Sessies over de gedragscode kunnen het best verplicht zijn, meent Naezer. “Anders komen mensen in belangrijke posities niet. Terwijl zo’n gedragscode in de eerste plaats voor hen bedoeld is.”

Willy van Berlo van kenniscentrum voor seksualiteit Rutgers is het in grote lijnen met Naezer eens. Ook zij benadrukt dat het essentieel is dat de code gaat leven op de universiteit. “Bij een gedragscode zijn meerdere zaken belangrijk. Zo moeten er een vertrouwenspersoon en klachtencommissie zijn waar mensen naartoe kunnen stappen. Die zijn er bij de Radboud Universiteit. Ook moet er via sociaal leiderschap uitgedragen worden waar het in de code over gaat.”

Wollig en vaag

Op het vlak van communicatie is er dus nog werk aan de winkel, maar hoe is het inhoudelijk met het document gesteld? Marlet Bron is arbeidsrechtadvocaat bij AbelnBron in Groningen en verdedigt regelmatig cliënten die te maken kregen met grensoverschrijdend gedrag aan universiteiten. Op verzoek van Vox nam ze de gedragscode door.

Werkgevers moeten in zo’n code duidelijk aangeven welk gedrag getolereerd wordt en welk niet, aldus Bron.

NIEUW: OMBUDSFUNCTIONARIS VOOR STUDENTEN

Studenten in de medezeggenschap vroegen er dit voorjaar al om en ze krijgen nu hun zin: er komt een ombudsfunctionaris voor studenten. Zo’n persoon – de vacature wordt binnenkort uitgezet – krijgt een onafhankelijke positie binnen de universiteit en is er om naar studenten te luisteren. Wie een misstand ziet of heeft meegemaakt, kan bij de ombudsfunctionaris terecht. “De ombudsfunctionaris is er niet alleen voor individuele gevallen, maar kan ook bepaalde patronen ontdekken en aankaarten”, zegt Agnes Muskens, vicevoorzitter van het college van bestuur. De universiteit heeft al vertrouwenspersonen voor studenten (zie pagina 18), maar die zijn niet bevoegd om zelf een onderzoek in te stellen. Vertrouwenspersonen zijn er exclusief voor de student, en gaan naast de student staan, terwijl de ombudsfunctionaris onafhankelijk is en zelf een onderzoek kan instellen. Studenten kunnen ook bij de ombudsfunctionaris aankloppen. Volgens Muskens zullen er korte lijntjes zijn tussen de twee loketten.

In januari van dit jaar begon aan de Radboud Universiteit al een ombudsfunctionaris voor medewerkers: jurist Nancy Viellevoe. Het is de bedoeling dat ook zij gaat samenwerken met de

collega die zich over studenten-casussen buigt, al komt de vertrouwelijkheid van behandelde gevallen op de eerste plaats. De ombudsfunctionarissen moeten bijdragen aan de sociale veiligheid op de campus. Muskens zegt “geraakt” te zijn door de uitkomsten van de Vox-enquête naar seksueel grensoverschrijdend gedrag (zie pagina 12).

“Elke negatieve ervaring is er een te veel.” Ze doet dan ook op verkrachtingen, aanrandingen of andere ongewenste situaties die buiten de campus plaatsvinden. “Als universiteit voelen we een brede verantwoordelijkheid voor het welzijn van onze studenten in Nijmegen.”

Ze drukt studenten daarom op het hart altijd melding te maken van misstanden, of ze zich nu binnen de muren van de universiteit, tijdens het uitgaan of elders hebben afgespeeld. “Het is een belangrijk onderwerp dat voor veel mensen nog steeds moeilijk is om over te spreken”, zegt ze. “Maar bewustwording begint ermee dat we met elkaar in gesprek gaan.”

Mentoren krijgen al trainingen op het gebied van sociale veiligheid zodat ze er alert op kunnen zijn tijdens de introductie. Volgens Muskens komt ook binnen studentenverenigingen steeds meer aandacht voor gewenst en ongewenst gedrag. Dat noemt ze “absoluut winst”.

Ze noemt heel wat passages in de code wollig en vaag. “Het mag wel wat concreter.” In de gedragscode staat bijvoorbeeld dat deze is bedoeld om medewerkers aan te spreken op ontoelaatbaar gedrag, en dat ernstige schendingen kunnen leiden tot arbeidsrechtelijke maatregelen.

“Dit vind ik heel onduidelijk. Als werknemer krijg je het gevoel dat je eerst moet worden aangesproken op ontoelaatbaar gedrag vóór er stappen worden ondernomen. Maar wanneer is precies sprake van een ernstige schending? En wat zijn arbeidsrechtelijke maatregelen? Betekent het dat een deel van je loon wordt ingehouden of dat je geschorst of ontslagen wordt?”

Volgens Bron bevat de code ook onduidelijke voorbeelden. “Voor de duur van een professioneel contact mogen docenten en studenten bijvoorbeeld geen privérelatie met elkaar hebben, maar vanaf wanneer is er sprake van een relatie? En medewerkers moeten persoonlijke contacten met studenten vermijden, het een-op-een thuis ontvangen van een student is verboden. Maar als iemand onverwacht bij je thuis een scriptie komt inleveren, moet je daar als docent dan melding van maken?”

Willy van Berlo van Rutgers voegt toe: “In de code staat niet duidelijk aangegeven wát ongewenst gedrag is. Het lijkt misschien vanzelfsprekend wat wel of niet toelaatbaar is, maar in de praktijk blijkt dat veel mensen daar niet goed van op de hoogte zijn. Daarbij staat er in de code dat het belangrijk is dat mensen worden aangesproken op hun gedrag. Precies daarom is het nodig dat alle medewerkers weten wat de universiteit onder ontoelaatbaar gedrag verstaat.”

Sancties

Het bestaan van zulke grijze zones is niet de enige kritiek van Bron. “Als je als werkgever een gedragscode of personeelsreglement opstelt, moet je goed aangeven wat de sancties zijn bij overtreding. Die moet je ook goed communiceren, zodat je daarop kunt handelen. Dat ontbreekt volgens mij helemaal in dit geval.”

Ontbreekt het aan goede communicatie, dan is het voor een werkgever moeilijk om maatregelen te treffen. Neem de zaak die afgelopen oktober naar buiten kwam over de Universiteit Leiden. Een hoogleraar Sterrenkunde die zich jarenlang schuldig heeft gemaakt aan machtsmisbruik en ongewenst gedrag, is niet meer welkom op de universiteit en mag geen promovendi meer begeleiden. Maar hij wordt niet ontslagen en krijgt nog steeds salaris. “Daar zijn meerdere arbeidsrechtelijke redenen voor”, zei een woordvoerder van de universiteit tegen Universiteitsblad *Mare*.

Had de universiteit deze man wel kunnen ontslaan op basis van een heldere gedragscode? “Het gaat erom wat een werknemer mag verwachten als gevolg van het gedrag dat hij vertoont”, zegt Bron. “Daarnaast speelt ook mee hoe een werkgever durft door te pakken. Indien een werk-

'IN DE CODE STAAT NIET DUIDELIJK WÁT ONGEWENST GEDRAG IS'

gever bij het ene geval niet doorpakt, dan wordt het in een volgend geval ook lastiger.”

Bron legt uit hoe een rechter normaal gesproken naar zulke zaken kijkt. Arbeidsrechtelijk gezien is het uitgangspunt dat je als werkgever duidelijk moet communiceren wat de sancties zijn bij overtreding van een bepaalde regel – en uiteraard moet de regel ook duidelijk zijn. Een beroemd precedent is een zaak uit 2001 bij een bedrijf dat de catering verzorgt op Schiphol. Het bedrijf had een strenge gedragscode, waarin stond dat werknemers nooit voedsel van het bedrijf mochten eten, zelfs niet als de verpakking was geopend of de houdbaarheidsdatum verstrekten.

Pinda's

Toen een medewerker bij het bedrijf meldde dat hij uit een al geopend zakje een paar pinda's had gegeten, werd hij op staande voet ontslagen. Een rechtszaak volgde. Bron: “Volgens de rechter had de werkgever heel duidelijk gecommuniceerd wat was toegestaan en wat niet. De werknemer wist wat de consequenties van zijn gedrag waren, dus kreeg hij ontslag. En de rechter keurde dit goed.”

Die duidelijkheid ontbreekt in de gedragscode van de Radboud Universiteit, zegt Bron. “Als je als werkgever niet

VICEVOORZITTER:

'WE HEBBEN DE GEDRAGSCODE JUIST POSITIEF INGESTOKEN'

De gedragscode is een formeel startpunt waardoor medewerkers en studenten met elkaar in gesprek kunnen gaan over sociale veiligheid. Dat zegt Agnes Muskens. Zij is vicevoorzitter van het college van bestuur en heeft het thema sociale veiligheid in haar portefeuille. "De code is tot stand gekomen in gesprek met zeker honderd medewerkers. Allerlei regelingen die er al waren op dit gebied, zijn hierin verzameld."

Communicatie over de gedragscode is voor Muskens erg belangrijk. "Onder andere daarvoor hebben we een medewerker sociale veiligheid aangenomen. De faculteiten zetten afzonderlijk ook in op communicatie. In leiderschapstrainingen en sessies die worden georganiseerd met decanen en directeuren bedrijfsvoering, staat de gedragscode hoog op de agenda. Maar ik kan me zeker vinden in enkele sug-

gesties van Marijke Naezer om de code nog meer onder de aandacht te brengen."

Muskens begrijpt de kritiek van advocaat Marlet Bron dat sommige voorbeelden in de gedragscode erg wollig zijn. Ze geeft toe dat het inhoudelijk een hele uitdaging was om het document op te stellen.

"Veertig of dertig jaar geleden was het wellicht eenvoudiger om te definiëren wanneer sprake is van een relatie. Dat zouden we mogelijk nader kunnen preciseren in de toekomst."

Dat er concrete sancties ontbreken, ziet Muskens niet als een probleem.

"In overleg met de Medezeggenschapsraad hebben we de gedragscode juist heel positief ingestoken. We hebben die vervolgens gelinkt aan een aantal regelingen. Als er signalen zijn van een mogelijke misstap of ongewenste situatie, dan kunnen we een onafhankelijk

onderzoek opstarten met hoor en wederhoor. Pas daarna kijken we welke arbeidsrechtelijke stappen we kunnen nemen."

Dat het risico bestaat dat de universiteit dan geen middel heeft om iemand te ontslaan, noemt Muskens een "hypothetische analyse". "Als er na een gedegen onderzoek sprake is van een strafbaar feit, vertrouw ik graag op het Nederlandse rechtssysteem."

Aan het einde van dit academisch jaar wordt de gedragscode geëvalueerd in de Medezeggenschapsraad. Ter voorbereiding daarop wil de vicevoorzitter verschillende casussen van grensoverschrijdend gedrag bestuderen die zich de afgelopen jaren in Nederland hebben voorgedaan. "Daarnaast halen we input op bij medewerkers, studenten, vertrouwenspersonen, de ombudsfunctionaris en decanen."

tolereert dat een hoogleraar grensoverschrijdend gedrag vertoont ten opzichte van een promovendus of student, dan moet je in de gedragscode opnemen dat zulk gedrag een ontslag op staande voet rechtvaardigt. Anders riskeer je dat een werknemer zegt: er wordt met mij gewoon een indringend gesprek gevoerd, maar dat ontslag gaat wel een beetje ver. Dan is de kans groot dat een rechter daarin de werknemer volgt."

Bron wil ook een veelgehoord misverstand de wereld uit helpen: als een werkgever een werknemer wil ontslaan wegens grensoverschrijdend gedrag, dan hoeft er geen aangifte bij de politie te liggen. "Als bedrijf kan je zelf bepalen welk gedrag je van je werknemers verlangt. Je kan in een gedragscode zelfs bepaald gedrag verlangen van je werknemers dat niet per se strafbaar is, maar dat wel een ontslag op staande voet rechtvaardigt."

Zijn rechters niet wereldvreemd, als je zulke voor de hand liggende regels over grensoverschrijdend gedrag zo nauwkeurig in een gedragscode moet vastleggen? Nee, zegt Bron. "Er zijn de laatste jaren veel #MeToo-zaken in het arbeidsrecht gepubliceerd, ook buiten universiteiten. De tendens is dat rechters strenger kijken naar wat maatschappelijk aanvaardbaar gedrag is. Van werknemers wordt steeds meer bepaald gedrag verwacht, maar het

blijft belangrijk dat dat in een duidelijke code is opgenomen."

Sticker

Eigenlijk, zegt Bron, zou je de gedragscode moeten voorzien van een grote, gele sticker met 'warning' erop. "Daarmee zeg je: op het moment dat je een inbreuk pleegt en handelt niet zoals wij willen, kan dat tot een ontslag leiden, of tot andere arbeidsrechtelijke consequenties. Laat het document desnoods ondertekenen door je medewerkers, dan is de urgentie meteen duidelijk. Misschien is dat een negatieve manier van communiceren, maar anders voelt het te vrijblijvend."

Hoe kan de universiteit een gedragscode dan beter opstellen? Een goede manier, aldus Bron, is om aan de hand van concrete casussen te bespreken wat wenselijk gedrag is en wat een wenselijke sanctie is voor verschillende vormen van grensoverschrijdend gedrag. "Je zou bijvoorbeeld kunnen aangeven dat iemand die verbaal agressief is, eerst een cursus wordt aangeboden en dat bij herhaling ontslag zal volgen. Indien het voor een werknemer voorzienbaar is welke consequenties er horen bij bepaald gedrag, dan zal de genomen consequentie veelal door de rechter worden goedgekeurd." *

OOK IN

NIJMEGEN

IS SEKSUELE INTIMIDATIE AAN DE ORDE VAN DE DAG

Een op de tien vrouwelijke studenten in Nederland is tijdens haar studententijd slachtoffer van verkrachting. Dat bleek vorig jaar uit onderzoek van Amnesty International. Vox deed een enquête naar ervaringen van Radboud-studenten. De uitkomsten zijn niet geruststellend. Seksuele intimidatie, *catcalling*, foute grappen en verkrachtingen zijn ook in Nijmegen een groot probleem.

Tekst: Mathijs Noij en Kathelijne Tijms / Foto's: Getty Images

VERANTWOORDING ENQUÊTE

Tussen 29 juni en 5 september 2022 vulden 254 studenten de vragenlijst van Vox in. Van de respondenten is 35 procent masterstudent, 2 procent premasterstudent en 63 procent bachelorstudent. 12 procent is een internationale student. 30 procent van de respondenten is man, 67 procent vrouw, 2 procent identificeert zich met geen van beide genders en 1 procent geeft aan dat liever niet te zeggen.

Wanneer is er sprake van seksueel grensoverschrijdend gedrag? Kenniscentrum Rutgers spreekt van een positieve seksuele interactie als er sprake is van wederzijdse instemming, vrijwilligheid en gelijkwaardigheid. Als aan een of meer van die voorwaarden niet wordt voldaan, kun je spreken van seksuele grensoverschrijding.

Vox is zich ervan bewust dat er methodologische haken en ogen zitten aan een open enquête. Het aantal respondenten is bijvoorbeeld te klein om onderbouwde uitspraken te doen over alle studenten van de Radboud Universiteit. Wel geven de uitkomsten belangrijke signalen over de omvang van het probleem.

De enquête is ontworpen door het Rotterdamse universiteitsblad *Erasmus Magazine*, in samenwerking met wetenschappers, *diversity officers* en een vertrouwenspersoon van de Erasmus Universiteit.

Een grote meerderheid van de daders is man

28 studenten (11 procent) geven in de Vox-enquête aan weleens ongewenste penetratie te hebben meegemaakt. 13 studenten (5 procent) hebben een ervaring met ongewenste orale seks. In meer dan de helft van deze gevallen was er sprake van 'doorgaan zonder checken', oftewel: de bedpartner ging door zonder het vragen van consent. In andere gevallen drong de ander aan of bleef die persoon zeuren om seks. In 20 gevallen maakte de plegger van het seksueel grensoverschrijdend gedrag misbruik van het feit dat de ander onder invloed was van drank of drugs. Een grote meerderheid van de daders is man (27 mannen tegenover 4 vrouwen).

Bijna de helft van de slachtoffers zegt achteraf problemen te ervaren. 4 op de 5 studenten die penetratie of orale seks zonder instemming hebben meegemaakt, geven aan psychische problemen te ervaren. Bij mannen heeft het ook impact op de studieresultaten, terwijl vrouwen juist seksuele problemen ervaren. Veel studenten zien pas later de ernst in van wat er is gebeurd. Soms komt dit doordat ze er eerst niet over konden of wilden praten, door schaamte of trauma.

Volgens Marijke Naezer, onafhankelijk onderzoeker op het gebied van

gender, diversiteit en seksualiteit, liggen de uitkomsten van de Vox-enquête in lijn met eerder onderzoek, zoals dat van Amnesty International, waaruit bleek dat 11 procent van de vrouwelijke studenten een verkrachting meemaakt in het studentenleven. "We hebben een groot probleem met consent", reageert zij. "Ik vrees dat een deel van de plegers niet door heeft gehad dat ze over een grens zijn gegaan."

Dat de meeste plegers mannen zijn, is volgens Naezer een bekend gegeven en hangt samen met gender-normen en ideeën over mannelijkheid. "De man als jager. Als een vrouw nee zegt, moet je aandringen. Dat soort dingen." De resultaten van de enquête zijn een gevolg van zo'n cultuur, stelt Naezer.

Tegelijkertijd maakt ze een voorbehoud: waarschijnlijk zien we een hoop mannelijke slachtoffers over het hoofd. "Als een man gevraagd wordt of hij te maken heeft gehad met grensoverschrijdend gedrag, zal hij eerder geneigd zijn te ontkennen. Het stereotype van de man is immers dat hij altijd zin heeft in seks, en zo niet, dat hij zich kan verdedigen. Mocht er iets naars met hem gebeuren, dan roepen we al snel dat hij zich niet zo moet aanstellen."

'VOOR IK MEE NAAR ZIJN HUIS
GING, HEB IK MEERDERE KEREN
GEZEGD DAT IK GEEN SEKS
WILDE'

(UIT DE ENQUÊTE)

'TIJDENS HET UITGAAN IS
HET BIJNA NORMAAL OM
ONGEWENST AANGERAAKT
TE WORDEN'

(UIT DE ENQUÊTE)

Victim blaming hoort bij onze cultuur

Iets meer dan de helft van de respondenten van de enquête geeft aan weleens ongewenst aangeraakt te zijn. Onder vrouwen ligt dit percentage op 61. Heel vaak gebeurt het tijdens het uitgaan.

“Vrijwel elke keer als ik uitga, word ik aangerand”, zegt een studente van de medische faculteit. “Het is misschien raar om te zeggen, maar ik zie dit niet meer als gek”, meldt een studente van de managementfaculteit.

Volgens Naezer kunnen cafés hier veel scherper op zijn. “Barpersoneel en uitsmijters moeten ingrijpen als ze iets zien of horen. Dat gebeurt nog lang niet altijd.” Ook prettig: als de wc’s niet weggestopt zijn in een donkere kelder, maar zich bevinden in een goed verlichte ruimte, liefst met toezicht.

Nog zo iets waar vrouwen inmiddels rekening mee houden als ze ’s avonds over straat gaan: *catcalling*, oftewel straatintimidatie. Dat kunnen seksuele opmerkingen zijn,

maar ook bijvoorbeeld sissen of starren. 118 respondenten hebben zo iets weleens meegemaakt. Het gevolg: mensen voelen zich niet meer veilig op straat. “Ook treinen vind ik soms best eng”, zegt een vrouwelijke student van de Faculteit der Filosofie, Theologie en Religiewetenschappen.

Studenten lijken er al rekening mee te houden dat ze ten prooi kunnen vallen aan intimidatie of zelfs aanranding. Dat is een bekend verschijnsel, weet ook Naezer. “Met name vrouwen en andere genderminderheden anticiperen hier op talloze manieren op. Ze lopen met een sleutelbos in hun hand, zodat ze daarmee kunnen slaan. Of doen alsof ze met iemand aan het bellen zijn. Ze trekken hun capuchon over hun lange haren, nemen geen drankjes van onbekenden aan, drinken minder alcohol.” Vrouwen zitten in een spagaat: het is de norm dat ze sexy gekleed gaan, maar wie een kort rokje aantrekt, weet dat het als

excuus gebruikt kan worden voor ongewenste aanrakingen.

“Dus zelfs als het geweld níet plaatsvindt, heeft seksueel grensoverschrijdend gedrag impact op de levens van vrouwen en andere genderminderheden”, stelt Naezer. “Omdat je niet kunt zijn wie je wil. Je moet altijd rekening houden met *what if*.”

Het wrange is: als het dan toch fout gaat, is het volgens Naezer onderdeel van onze cultuur om het slachtoffer impliciet dan wel expliciet de schuld te geven: *victim blaming*. “Dan vragen we: wat had je aan, hoeveel had je gedronken, had je dat nou wel moeten doen?” Slachtoffers die er wel een punt van maken, worden bovendien lang niet altijd geloofd. “Het is heel lastig om te bewijzen dat zo iets gebeurd is. Vaak is het het ene woord tegen het andere, waar je dus niets mee opschiet.”

'DE VERTROUWENSPERSOON
EN STUDENTENPSYCHOLOOG WAREN
BEHULPZAAM, MAAR TOCH IS HET
NOOIT ECHT TOT EEN OPLOSSING
GEKOMEN'
(UIT DE ENQUÊTE)

De verantwoordelijkheid van de universiteit

Hoewel de meeste incidenten rond seksueel grensoverschrijdend gedrag niet op de campus plaatsvinden – veel vaker gebeurt dat thuis of in het uitgaansleven – vinden veel studenten dat de universiteit wel een verantwoordelijkheid heeft op het vlak van sociale veiligheid. Een meerderheid (59 procent) van de 254 respondenten verwacht dat de universiteit bewustzijn creëert over gezond en wenselijk gedrag in relatie tot seks. 39 procent verwacht dat de universiteit consent-trainingen aanbiedt (33 procent is neutraal, 27 procent verwacht dat niet).

Studenten die te maken hebben gehad met grensoverschrijdend gedrag, kunnen daarover in gesprek gaan met een vertrouwenspersoon van de universiteit (zie pagina 18). Het maakt niet uit of het incident op de campus plaatsvond of niet. De vertrouwenspersoon biedt een luisterend oor en adviseert over eventuele vervolgstappen. Toch zetten weinig studenten die stap. “Mijn situatie heeft niet veel met de universiteit te maken volgens mij, aangezien het

daar niet is voorgevallen”, laat een student weten. “Ik heb het gevoel dat ik het, als ik het meld, eerder in de vorm van aangifte moet doen”, zegt een ander.

Marijke Naezer snapt dat wel, maar toch ligt er een belangrijke taak bij universiteiten, vindt ze. “Ten eerste moet er goede ondersteuning zijn voor slachtoffers die zich melden. Maar de universiteit moet ook trainingen en voorlichting geven. We doen nu net of de seksuele vorming van jongeren stopt als ze van de middelbare school komen. Dat is natuurlijk niet zo. We moeten het met studenten over seks hebben.”

Een vrijwillig workshopje hier of daar is niet genoeg. “Maak consent-trainingen onderdeel van het curriculum. Maak het verplicht. Anders komen alleen de mensen die zich al goed gedragen.” Ook belangrijk volgens Naezer: *active bystander*-trainingen. “Veel mensen zijn wel eens getuige van grensoverschrijdend gedrag, maar herkennen het gedrag niet als grensoverschrijdend. Of ze voelen zich niet verantwoordelijk

of weten niet hoe ze erop moeten reageren. Daar moet je mensen bij helpen.”

Volgens Naezer heeft het niet zoveel zin om in juridische termen te praten over hoever de verantwoordelijkheid van universiteiten zich uitstrekt op dit vlak. “Ik wil veel liever dat universiteiten hier een visie in tonen. Je wil toch dat studenten veilig kunnen studeren? Met een seksueel trauma lukt dat niet, hoor. En universiteiten leiden toekomstige professionals op; we willen toch dat dit mensen zijn die hun verantwoordelijkheid nemen?”

Ten slotte moeten universiteiten adequaat reageren als een casus met grensoverschrijdend gedrag aan de oppervlakte komt. “Ik ben niet onder de indruk van de doortastendheid van universiteiten in dit soort zaken. Als slachtoffers zien dat mensen op hoge posities de hand boven het hoofd wordt gehouden, denken ze wel drie keer na voordat ze melding maken van grensoverschrijdend gedrag.”

Het gevaar van alcohol

We moeten het hebben over...

aders. “De manier waarop we praten over seksueel geweld heeft een sterk effect op hoe we erover denken”, zegt Naezer. “Perspectieven zijn daarin heel belangrijk. Als we het alleen over slachtoffers hebben, blijven daders onzichtbaar en zijn we geneigd om sneller een deel van de schuld bij slachtoffers te leggen.”

In de enquête van Vox is daarom ook gevraagd of deelnemers zelf wel eens het gevoel hebben gehad over andermans grenzen te zijn gegaan. 62 studenten bevestigen dit. En nee, dit zijn niet alleen mannen. Ook 25 vrouwen steken de hand in eigen boezem. “Soms ben je dronken en dan ben ik bang dat ik het misschien niet door heb gehad als iemand niet echt wilde”, zegt een studente van de medische faculteit.

Er zijn meer studenten die twijfelen aan de manier waarop ze gehandeld hebben toen ze onder invloed

van alcohol waren. Een student van de bètafaculteit: “Ik was zelf heel dronken en wist niet meer wat er gebeurd was, en hoorde later dat ik een beetje aandringerig (*sic*) was.”

Te veel gedronken hebben en het niet expliciet vragen om consent, lijken de belangrijkste redenen voor studenten om te denken dat ze over de grenzen van een ander zijn gegaan. 23 respondenten gaven aan dat ze tijdens de seks doorgingen of verdergingen zonder te checken of de ander daar oké mee was.

Volgens Naezer is het winst dat meer mensen het durven om zich kwetsbaar op te stellen, in de spiegel te kijken en toe te geven dat ze te ver zijn gegaan. “Je hoeft echt niet meteen afgemaakt te worden als je dat toegeeft. Dat vind ik juist stoer. Alleen op deze manier kunnen we het er met elkaar over hebben en breng je verandering teweeg.”

'IK HEB ER NIET AAN GEDACHT
CONSENT TE VRAGEN EN GING
ERVAN UIT DAT DE ANDER
OOK SEKS WILDE'

(UIT DE ENQUÊTE)

Ongewenst gedrag onder studenten

Percentage van de respondenten dat ongewenst gedrag heeft meegemaakt

Tussen haakjes het werkelijke aantal (totaal: 254)

Ongewenste seksuele penetratie

11% (28)

Ongewenste orale seks

5% (13)

Ongewenst gezoend worden

13% (33)

Ongewenst aangeraakt worden

52% (131)

Iemand maakte ongewenste seksuele grappen, opmerkingen of vertelde seksuele verhalen

31% (80)

Iemand maakte ongewenste opmerkingen over mijn lichaam, uiterlijk of seksuele activiteiten

32% (81)

Iemand maakte ongewenste opmerkingen over mijn seksuele voorkeur

11% (27)

Nageroepen of -gesist worden, catcalling

46% (118)

Iemand stuurde seksuele opmerkingen, grappen of verhalen naar jou

17% (44)

Iemand stuurde seksueel expliciete foto's of video's naar jou

15% (39)

Iemand stuurde seksuele opmerkingen, grappen of verhalen over jou aan anderen

5% (12)

Iemand stuurde seksueel expliciete foto's of video's van jou aan anderen

1% (3)

VERTROUWENSPERSONEN:

WIE EN WAARVOOR?

Studenten en medewerkers van de universiteit die grensoverschrijdend gedrag ervaren, kunnen daarover in gesprek met een vertrouwenspersoon. Maar wat is dit precies voor functie? Vragen én antwoorden.

Tekst: Mathijs Noij / Illustraties: Ivana Smudja

Wat is een vertrouwenspersoon?

Bij een vertrouwenspersoon kunnen studenten en medewerkers terecht om vertrouwelijk hun verhaal te delen, vragen te stellen en advies te vragen. De Radboud Universiteit heeft in totaal twaalf vertrouwenspersonen, waarvan vier speciaal voor studenten. "We zijn onafhankelijk en staan náást de persoon die een gesprek aanvraagt", zegt Heleen Kloosterhuis, coördinator van het team vertrouwenspersonen. "We denken mee over wat er precies aan de hand is. Soms zit het gedrag in een grijs gebied en twijfelt de melder zelf ook nog of het grensoverschrijdend is. Er kan ook sprake zijn van ernstig gedrag. Als de melder vervolgstappen wil ondernemen, dan leggen we de opties voor, en helpen en adviseren we."

Met wat voor verhalen kun je bij een vertrouwenspersoon terecht?

Met verhalen over bijvoorbeeld pestgedrag, intimidatie, discriminatie, maar zeker ook seksueel grensoverschrijdend gedrag. Het maakt geen verschil of het gedrag zich heeft voorgedaan op of buiten de campus. Ook niet of de persoon tegen wie de klacht is gericht, een medestudent is, een docent of iemand anders. Twijfel je erover of jouw verhaal wel thuishoort bij een vertrouwenspersoon? Maak dan toch maar een afspraak, adviseert Kloosterhuis. "Blijf niet rondlopen met wat je dwarszit. Erover praten helpt echt."

Welke vervolgstappen zijn er mogelijk?

Dat is heel divers. Er kan bijvoorbeeld melding worden gemaakt bij het colle-

ge van bestuur of het hoofd van een opleiding. Maar ook een gesprek aangaan met een docent die zich ongepast heeft gedragen, is een optie. Die keuze is uiteindelijk aan de melder. Als er sprake is van een strafbaar feit, kan de vertrouwenspersoon adviseren om aangifte te doen. De vertrouwenspersoon helpt daarmee en gaat, indien gewenst, zelfs mee naar het politiebureau. Ook kan er een officiële klacht worden ingediend bij een externe, onafhankelijke klachtencommissie.

Dus een vertrouwenspersoon onderneemt nooit stappen zonder toestemming van de melder?

In het geval van zeer ernstige vergripen – strafbare feiten – kan een vertrouwenspersoon besluiten toch een melding te maken, bijvoorbeeld bij het

college van bestuur. Kloosterhuis: "Dat doen we alleen als we anders in gewetensnood komen, bijvoorbeeld in geval van ernstig seksueel geweld. We willen niet dat iemand nogmaals in de fout gaat en daarmee anderen in gevaar brengt." Ze benadrukt dat de universiteit in zo'n geval alles zal doen om de veiligheid van de melder te waarborgen.

Hoe vaak gaan studenten in gesprek met een vertrouwenspersoon?

In 2021 vroegen 52 studenten een gesprek aan. Dat zijn er meer dan in voorgaande jaren. In 2020 waren het er bijvoorbeeld 36. Op een totaal van bijna 25.000 studenten is dat best weinig. Studenten kunnen natuurlijk ook elders terecht met hun klachten, zoals bij vrienden, de huisarts of de studieadviseur. En lang niet alle studenten weten van het bestaan van de vertrouwenspersonen. Van de 254 studenten die de enquête van Vox naar seksueel grensoverschrijdend gedrag invulden (zie p. 12), zegt 47 procent niet te weten waar ze op de universiteit melding kunnen maken van seksueel grensoverschrijdend gedrag, 39 procent weet het min of meer, 14 procent weet het wel.

Naast de relatief geringe bekendheid met de vertrouwenspersonen, speelt ook mee dat veel studenten een hoge

drempel ervaren om met zo iemand in gesprek te gaan. "Vaak schamen studenten zich voor wat er is gebeurd, of ze geven zichzelf de schuld", zegt Kloosterhuis.

In de praktijk wordt er bijna nooit een officiële klacht over omgangsvormen ingediend bij de universiteit (de laatste drie jaar slechts één keer). Waarom niet?

"Omdat het doorlopen van de procedure behoorlijk belastend kan zijn", zegt Kloosterhuis. Een commissie zal aan waarheidsvinding doen en onder andere hoor en wederhoor toepassen. "De uitkomst van zo'n procedure staat niet vast. Een melder moet met bewijs kunnen komen." Veel vaker probeert een melder de situatie daarom anders op te lossen, bijvoorbeeld door samen met de vertrouwenspersoon in gesprek te gaan met verantwoordelijken. Die kunnen dan altijd nog besluiten om een onderzoek te starten.

Het studentenleven speelt zich niet alleen af op de campus, maar ook binnen verenigingen. Probeert de universiteit ook daar een veilig klimaat te creëren?

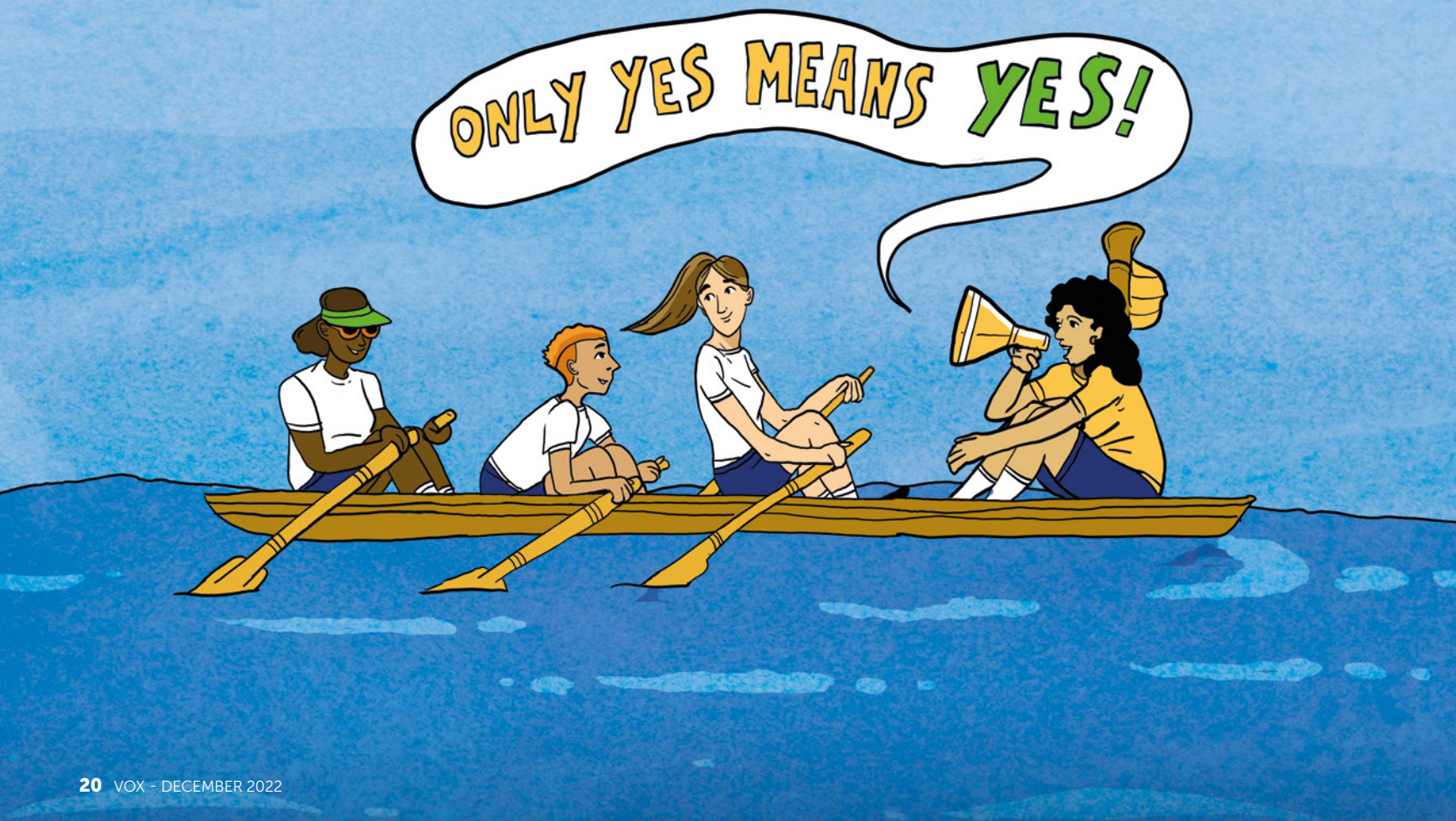
Behoorlijk wat van de gesprekken die vertrouwenspersonen met studenten voeren, spitsen zich toe op omgangs-

vormen binnen studentenverenigingen, stelt Kloosterhuis. De coördinator constateert steeds meer bereidheid van verenigingen om het anders te doen, maar ziet óók nog een oude cultuur waarin problemen worden toegedekt.

De universiteit wil verenigingen helpen bij het creëren van een veilige cultuur. Zo hebben steeds meer verenigingen een vertrouwenscontactpersoon: een student-lid dat in direct contact staat met de vertrouwenspersonen van de universiteit. "Zo proberen we in de haarvaten van het studentenleven te komen", zegt Kloosterhuis. De vertrouwenscontactpersonen krijgen een korte opleiding van de universiteit en leren dan bijvoorbeeld wat grensoverschrijdend gedrag inhoudt en wanneer ze iemand moeten doorverwijzen naar een vertrouwenspersoon van de universiteit. ★

WIL JIJ IN GESPREK MET EEN VERTROUWENSPERSOON? GA DAN NAAR
WWW.RU.NL/VERTROUWENSPERSONEN
 VOOR MEER INFORMATIE.

SEKSUELE VOORLICHTING OP DE ROEIVERENIGING

Van slutshaming tot seksistische speeches – met enige regelmaat komen studentenverenigingen in het nieuws vanwege seksisme en grensoverschrijdend gedrag. Roeivereniging Phocas en studentenorganisatie Gelijkspel pakken het probleem bij de wortel aan.

Tekst: Anne Polkamp / Illustratie: Ivana Smudja

Wat doe je als je roeicoach flirterige opmerkingen maakt en je dat niet fijn vindt? Of als je je Tinderdate wil zoenen, maar niet zeker weet of het gevoel wederzijds is? Over dat soort vragen gingen 250 eerstejaars van roeivereniging Phocas tijdens het introductieweekend met elkaar in gesprek. Ze volgden gezamenlijk een workshop over seksuele omgangsvormen, een nieuw onderdeel van het introductieprogramma.

“We willen dat studenten vanaf het introductieweekend meekrijgen hoe we met elkaar omgaan in deze vereniging”, zegt Iris van Heerwaarden. Als commissaris intern was zij degene die het thema vorig academiejaar op de agenda zette. De Rutgerscampagne ‘Ben je oké?’, bedoeld om ongewenst seksueel gedrag te voorkomen, bracht haar op het idee. “De campagne richt zich onder

andere op studentenverenigingen, en een van de tips is: ga hierover in gesprek met je leden. Nou, dat hebben we gedaan.”

Sexy consent

Phocas besteedde het afgelopen academiejaar vaker aandacht aan seksuele voorlichting. Het is onderdeel van een breder initiatief rond sociale veiligheid, legt Van Heerwaarden uit. In de eerste helft van 2022 zette de roeivereniging elke maand een ander thema centraal, van tentamenstress tot *body image*. Het thema van april, lenteskriebels, vormde de aanleiding voor gesprekken over seksuele omgangsvormen.

Op het programma stond onder andere een sexy consent-workshop, waarin een verpleegkundige van de GGD concrete handvatten gaf voor communicatie over seks. Hoe vraag je eigenlijk wat de ander wil? En hoe geef je je grenzen aan? Belangrijke onderwerpen, zegt Van Heerwaarden, omdat je daar eigenlijk nooit seksuele voorlichting over krijgt.

Van Heerwaarden stapte zelf op de gezondheidsdienst af met het idee voor de workshop, die uiteindelijk door een stuk of twintig studenten gevolgd werd. Een geslaagd experiment, zegt ze nu. “Het was een heel leuke samenwerking, vooral omdat de workshop zo’n positieve insteek had. Het ging niet zozeer over wat er allemaal misgaat, maar vooral over de vraag hoe positieve seksuele ervaringen eruit kunnen zien. Dat sprak studenten aan. Zo’n workshop zou eigenlijk verplicht moeten zijn voor iedereen, zeiden sommigen achteraf.”

FOTO: DIJK NAALST

IRIS VAN HEERWAARDEN

‘WE WILLEN DAT STUDENTEN VANAF HET INTRODUCTIEWEEKEND MEEKRIJGEN HOE WE MET ELKAAR OMGAAN’

GIULIA HIETINK

Reden genoeg om het tijdens de introductieperiode grootser aan te pakken, vond Van Heerwaarden. Ze schakelde de hulp in van Gelijkspel, een studentenorganisatie die de seksuele cultuur in het studentenleven wil verbeteren. Met dat doel organiseert Gelijkspel regelmatig workshops voor grote groepen studenten. Volgens medeoprichter Giulia Hietink is dat hard nodig, omdat er maar weinig gesproken wordt over seksuele omgangsvormen.

Dat taboe wil Gelijkspel doorbreken met toegankelijke, interactieve workshops. Samen met organisaties als Rutgers en het Centrum Seksueel Geweld ontwikkelden ze een programma dat is toegespitst op het studentenleven. Hietink: “We leggen herkenbare casussen voor aan studenten. Zo ontstaat er een dialoog, bijvoorbeeld over het aangeven van grenzen, de druk om met veel mensen naar bed te gaan, of de druk om dat juist niet te doen.”

Die dialoog werkt volgens Hietink het best als het gesprek speels en luchtig blijft, zonder de serieuze boodschap uit het oog te verliezen. “Daarom gebruiken we metaforen. We hebben

het over het seksuele spel, de spelers en de spelregels. En we richten ons op het positieve: wat voor cultuur willen we creëren?” De luchtige aanpak zorgt er volgens Hietink voor dat studenten sneller durven meepraten, en ook kritisch naar zichzelf durven kijken.

Vangnet

Die aanpak slaat aan. In vier jaar tijd groeide Gelijkspel uit van een idee tijdens een borrelavond tot een landelijk initiatief. Om aan de vraag te kunnen voldoen, zette de organisatie ambassadeursteams op in Utrecht, Amsterdam, Leiden en Rotterdam. In vier andere steden,

waaronder Nijmegen, zijn soortgelijke teams in de maak. Afgelopen zomer gaven de teams workshops bij ruim 25 studentenorganisaties en introductieweken.

Van Heerwaarden is al met Gelijkspel in gesprek over de oprichting van een Nijmeegse afdeling. Ze hoopt dat meer verenigingen ruimte gaan maken voor seksuele voorlichting. De eerste tekenen zijn positief, want het nieuws over haar samenwerking met de GGD ging als een lopend vuurtje rond. “Ik werd door roeiverenigingen uit het hele land gebeld met de vraag om tips.”

Binnen Phocas merkt Van Heerwaarden al verschil. “Het taboe om over dit soort onderwerpen te praten, is inmiddels wat kleiner. Mensen krijgen door dat anderen er niet lacherig over doen, en dat ze elkaar kunnen vertrouwen.”

Hier en daar kwamen er ook heftige verhalen naar boven, en de afgelopen tijd zijn er meer bezoekjes gebracht aan de vertrouwenspersoon van Phocas. “Dat kan confronterend zijn, maar ergens is het ook goed dat mensen die verhalen durven delen. Dat laat ook zien dat er een vangnet is om hen op te vangen.” *

'WE HEBBEN HET OVER HET SEKSUELE SPEL, DE SPELERS EN DE SPELREGELS'

SLACHTOFFERS BETER BESCHERMEN

DE NIEUWE ZEDENWET

Waar consent bij Phocas en Gelijkspel hoog op de agenda staat, is toestemming voor seks in de zedenwet geen prioriteit. Juridisch gezien draait verkrachting om dwang, legt de Groningse hoogleraar Strafrecht Kai Lindenberg uit. Volgens de wet is er pas sprake van verkrachting als de dader er met fysiek geweld, dreiging of psychische druk voor zorgt dat het slachtoffer zich niet kan verweren. Lindenberg: "Zelfs als je nee zegt en de ander gaat toch door, is dat volgens de huidige wetgeving niet meteen verkrachting."

In Spanje zijn zulke regels inmiddels verleden tijd. Afgelopen zomer nam het Spaanse parlement een wet aan die uitdrukkelijke toestemming vereist voor seks. De zogenoemde 'alleen ja' wet zorgt ervoor dat verkrachting ook strafbaar is als het slachtoffer zich niet verzet. Zeker voor de groep slachtoffers die bevriest en zich niet kán verzetten, zou die wijziging veel kunnen betekenen. Overigens is een expliciet 'ja' niet verplicht – toestemming kan volgens de wet ook bestaan uit handelingen die duidelijk aangeven wat iemand wil. Ook in Nederland ligt er een voorstel voor een nieuwe zedenwet op tafel. Een 'alleen ja' wet is het niet, zegt Lindenberg. "Er staat niet in het wetsvoorstel dat je expliciete toestemming moet krijgen. Het is andersom: pas als je wist dat de ander niet wilde, of als je een ernstige reden had om dat te vermoeden, ben je over de grens gegaan."

KAI LINDBENBERG

De vraag is of dat niet op hetzelfde neerkomt: als je geen uitdrukkelijke toestemming kreeg, is dat toch een reden om te vermoeden dat de ander niet wilde? Lindenberg: "Niet zonder meer. Het uitgangspunt van het wetsvoorstel is dat je moet letten op signalen van onvrijwilligheid. Alleen als de verhoudingen op voorhand al scheef zijn, bijvoorbeeld als er een groot leeftijdsverschil is, moet de initiatiefnemer letten op tekenen van instemming. In die gevallen komt het wetsvoorstel wel in de buurt van een 'alleen ja' betekent 'ja'-systeem."

Slachtoffers worden door de nieuwe wet een stuk beter beschermd, denkt Lindenberg. Toch is het volgens de hoogleraar nog maar de vraag of de nieuwe wetgeving in de praktijk tot veel meer veroordelingen zal leiden. "Het is nog altijd het ene woord tegen het andere. Als er geen aanvullend bewijs is, dan zal het ontzettend lastig zijn om aan te tonen dat er geen toestemming was." Op verkrachting staat in het nieuwe wetsvoorstel, afhankelijk van de omstandigheden, vier tot twaalf jaar gevangenisstraf. De nieuwe wet, die al jaren in de maak is, treedt op z'n vroegst in 2024 in werking. Lindenberg begrijpt dat wel. "Liever dat het iets langer duurt en dat er een gedegen wet komt, dan dat er overhaast een wet de wereld in geslingerd wordt waarover nog jaren onduidelijkheid bestaat."

COLUMN

Lucy's law

Lucienne van der Geld is docent notarieel recht en juridisch directeur van Netwerk Notarissen.

On(w)aardig

Elke acht dagen wordt er in Nederland een vrouw om het leven gebracht, blijkt uit cijfers van kennisinstituut Atria. De vermoedelijke dader is bijna zes op de tien keer een (ex-) partner, aldus het CBS. Bij vermoorde mannen zijn de vermoedelijke daders meestal kennissen of (on)bekenden uit het criminele circuit. Tot zover de ijskoude en gruwelijke gegevens.

Maar lees en huiver verder. Een vrouw uit Beuningen – op een kwartiertje rijden van Nijmegen – overleed een aantal jaren geleden omdat ze door haar echtgenoot werd doodgemarteld. Deze zaak staat ook wel bekend als de Beuningse marteldood. Als je strafrechtelijk veroordeeld bent voor de dood of mishandeling van iemand, heeft dit als consequentie dat je niet kunt erven van diegene. De wet zegt namelijk dat je in die situatie 'onwaardig bent om uit een nalatenschap voordeel te trekken'.

De echtgenoot in de Beuningse marteldoodzaak kreeg geen celstraf, maar een tbs-maatregel opgelegd. Daardoor was hij naar de letter van de wet niet 'onwaardig'. Onlangs maakte hij aanspraak op de erfenis van zijn vrouw. Algemene verontwaardiging en Kamervragen volgden. Inmiddels loopt er een hoger beroep van de familie van de vrouw om te verhinderen dat de man de erfenis krijgt.

De verontwaardiging biedt de familie van de Beuningse vrouw wellicht enige vorm van genoegdoening, maar de vrouw zelf is er niet mee geholpen. Of het te voorkomen was dat haar echtgenoot haar doodmartelde, weet ik niet. Maar dat een volgende man of vrouw onder het geweld van een partner gebukt moet gaan, misschien wel. Doordat we er rekening mee houden dat de bedreiging achter de voordeur kan zitten. In coronatijd voerde de overheid de campagne 'Aandacht voor elkaar'. Waarom kijken we niet altijd wat meer naar elkaar om?

'JE HOUDT ALTIJD HET IDEE DAT JE NEE HAD KUNNEN ZEGGEN'

Seksueel grensoverschrijdend gedrag kent veel verschillende vormen. Het hoeft niet altijd gepaard te gaan met geweld en kan geleidelijk in een relatie sluipen. Vox sprak drie Radboudstudenten die slachtoffer werden van misbruik. Ze vertellen over taboes en de (mentale) gevolgen waar ze nog altijd mee kampen.

Tekst: Myrte Nowee en Kathelijne Tijms / Illustratie: Ivana Smudja

'ZE KON
ENORM KWAAD
WORDEN'

JULIE* (24)

Julie was 13 toen ze voor het eerst in contact kwam met Diana, een 21-jarige vrouw die ze online had leren kennen.

Ze had maar weinig contact met leeftijds-

genootjes en het klikte met Diana. "Ze wist heel goed wat ze moest zeggen tegen een 13-jarige. Ik was 'zo volwassen voor mijn leeftijd, zo slim en zo speciaal'. Dan ga je dat uiteindelijk geloven." Het contact bleef in die tijd online, maar werd steeds intensiever, waarbij Diana ook om expliciete foto's en opnames begon te vragen. "Ik wist ergens wel dat ik daar niet in mee moest gaan. Je hoort het overal, en ook mijn ouders waarschuwden er regelmatig voor om niets online te delen. Tegelijkertijd overheerste bij mij het gevoel dat dit anders was. Dat dit echte liefde was."

Na een tijd kapte Diana het contact af. Ze zou hebben ingezien welke problemen ze kon krijgen wanneer het contact tussen haar en de minderjarige Julie zou uitlekken. Jaren gingen voorbij, totdat Julie op 21-jarige leeftijd opnieuw door Diana benaderd werd. "Dat was een heel raar moment. Omdat ik destijds echt aan haar gehecht was geraakt en niets liever wilde dan met haar samen zijn. Maar tegelijkertijd was ik heel boos over wat er gebeurd was. Ook wilde ik weten of ze nog beelden van mij had. Dat was de reden dat ik inging op haar contactverzoek. En dan word je toch weer terug de relatie ingezogen."

De twee kregen een langeafstandsrelatie, waarbij ze elkaar af en toe in het echt zagen en de verhoudingen steeds grimmiger werden. "Ze kon enorm kwaad worden en ineens klaar met me zijn. Uiteindelijk ging ik alles doen om dat te voorkomen, en raakte ik compleet geïso-

leerd. Tot zij de enige was die ik nog had." Julie deed daardoor bijna automatisch wat Diana van haar vroeg. "Zo verwachtte ze dat ik de hele dag door en zelfs 's nachts een telefoonverbinding met haar openhield, zodat ze me kon horen. Als de lijn wegviel, werd ze boos. Als ik eigen plannen maakte, werd ze boos. Als ze iets seksueels wilde en dat niet kreeg, werd ze boos."

Zo kwam het voor dat Julie meermaals ongewenste seks had met Diana. "Anders werd ze agressief. Toegeven was voor mij een makkelijke manier om te voorkomen dat ze kwaad werd. Dat waren de moeilijkste momenten, de momenten waarvan ik achteraf dacht: had ik maar nee gezegd."

Julie heeft lang het gevoel gehad dat de schuld bij haarzelf lag. "Dat is het complexe van een situatie waarin je niet fysiek, maar mentaal gedwongen wordt. Dat je altijd het idee houdt dat je nee had kunnen zeggen. Ik had nee kunnen zeggen, maar op dat moment voelde het alsof dat niet kon."

Dat is ook de reden dat Julie nu haar verhaal deelt. "Misbruik hoeft niet te betekenen dat je ergens de bosjes ingesleurd wordt en een mes op je keel krijgt. Het kan ook zijn dat iemand je het gevoel geeft dat je begrepen wordt en op die manier misbruik van je maakt."

Inmiddels zit Julie in therapie en kan ze praten over wat haar is overkomen. "Ik heb me heel lang schuldig en vies gevoeld. Nu ben ik op het punt beland dat ik gewoon pissig ben. Dat is heel bevrijdend eigenlijk." Toch zullen de gebeurtenissen altijd deel uit blijven maken van haar leven. "Ik ben door EMDR-therapie [Eye movement desensitization and reprocessing, een behandeling voor traumaverwerking, red.] gelukkig al veel minder in paniek. Ik zal het altijd moeilijk blijven vinden als mensen boos op me zijn, maar hoop dat ik daar in de toekomst beter mee om leer gaan." *

'ALS IK PIJN
HAD, ZEI HIJ
DAT HET ERBIJ
HOORDE'

WIES* (22)

Vorig jaar zomer ontmoette Wies via de datingapp Bumble Stefan*. Het daten verliep volgens het boekje, maar stap voor stap kreeg Stefan meer overwicht. Als Wies aangaf geen seks te willen, overtuigde

hij haar het toch te doen. "Als ik dan pijn had, zei hij dat het erbij hoorde en dat ik de pijn moest accepteren in plaats van dat hij stopte." Doordat hij continu op haar inpraatte, begon Wies te geloven dat het normaal was dat dit gebeurde.

Het trauma volgde pas later. "Ik kreeg de diagnose PTSS [posttraumatische stressstoornis, red.] en ben daarvoor behandeld met behulp van EMDR. De diagnose kwam als een klap. Het was heel veel in één keer. Ook had ik veel vragen. Wat was mij nou weer overkomen? Waarom ik? Waarom had ik niet door dat Stefan me aan het misbruiken was?"

De vragen gingen gepaard met een schuldgevoel. "Ik had het idee dat het allemaal aan mij lag. Daar heb ik echt flink aan moeten werken bij de psycholoog. Ook begrepen sommige mensen in mijn omgeving niet waarom ik de relatie met Stefan niet eerder had beëindigd. Hoe kon ik bij hem blijven, terwijl hij op zo'n slechte manier met mij omging?" Ze geeft aan dat een relatie verbreken

soms een stuk lastiger is dan je denkt. "Iemand kan zoveel invloed op je uitoefenen dat je voor je gevoel echt niet zomaar weg kan. Hij probeerde mij continu afhankelijk van hem te maken." Zo kocht hij – tegen Wies' zin in – veel dure cadeaus en sprak hij al heel snel over samenwonen. "Dat wilde ik eigenlijk allemaal niet. Ik kon op dat moment geen cadeaus teruggeven en was me bewust van de scheve machtsverhoudingen die dan zouden ontstaan."

Op het moment zelf had Wies niet door dat Stefan over haar grenzen heen ging. "Een deel van mijn omgeving kon dat niet begrijpen, dat was heel moeilijk voor me." Bij de psycholoog leerde ze hier meer over. "Het brein kan een trauma blijikbaar heel lang onderdrukken. Daardoor kun je letterlijk vergeten wat er is gebeurd."

Ze hoopt dat mensen in het vervolg minder snel hun oordeel klaar hebben, zeker op het moment dat slachtoffers voor het eerst over hun ervaringen met seksueel grensoverschrijdend gedrag vertellen. "Mijn advies is: luister vooral. En als je vragen hebt, check dan eerst of het oké is om over het onderwerp door te praten." De EMDR is inmiddels afgerond, maar Wies praat nog regelmatig met haar psycholoog. "Ook na de behandeling van een trauma als seksueel misbruik ben je niet opeens weer helemaal de oude. Officieel ben ik hersteld van PTSS, maar de geheugen- en concentratieproblemen hebben nog steeds een grote impact op mijn leven." *

DAVID* (25)

David werd als kind misbruikt. Later had hij een relatie waarin seksueel misbruik voorkwam en in zijn studententijd kreeg hij meerdere malen met seksueel grensoverschrijdend gedrag te maken. "Kut gezegd is het dus wel een beetje een terugkerend thema in mijn leven."

De laatste keer dat David werd misbruikt, was toen hij na een bestuursavond met een jongen mee naar huis ging. "Die wilde allerlei seksuele handelingen uitproberen. Blijkbaar voelde hij zich ook uitgenodigd om me te penetreren. Ik heb dat kunnen stoppen, maar er was wel meer aandringen voor nodig dan ik had verwacht." Elkaars persoonlijke grenzen niet respecteren, komt vaker voor binnen verenigingen, vertelt David. "Het gaat er losbandig aan toe. Er wordt veel gedronken en onenightstands zijn vrij normaal. Ik kwam erachter dat mensen snel denken dat het geoorloofd is om grenzen over te gaan die je nog niet eens duidelijk hebt kunnen stellen."

Zo ook tijdens een afspraakje met een andere jongen die hij had leren kennen in zijn bestuursleven. "Er was eigenlijk niks aan de hand, totdat hij mijn hoofd vastgreep en om zijn penis duwde. Hij bleef er druk op houden. Het kwam voor mij een beetje uit het niets. Ik dacht 'dit gaan we niet doen' en ben weggegaan."

Hoewel er verschillende vertrouwenspersonen aan de universiteit zijn, is David daar niet naartoe gestapt. "Ik heb op dit moment al genoeg moeite met mijn studie. Daarnaast had ik de afgelopen jaren bijna fulltime therapie voor het kindermisbruik, en nog steeds. Dat vind ik prima,

'HIJ GREEP
MIJN HOOFD
VAST'

maar het laat weinig ruimte over om een heel ander emotioneel beladen traject in te gaan."

Ook vond David het lastig om deze incidenten in zijn bestuur aan te kaarten. "Je zit in een groep waarin je elkaar allemaal kent. Door over deze ervaringen te beginnen, breng je heel wat teweeg. Als je daar op dat moment stevig genoeg voor in je schoenen staat, hoeft dat niet per se negatief te zijn, maar ik had wel andere dingen aan mijn hoofd."

David laat het erbij. "Deze ervaringen zijn een 'lichte' variant van wat ik in mijn verleden al heb meegemaakt. Seksueel grensoverschrijdend gedrag komt veel voor in studentenkringen. Ik heb niet het gevoel dat ik echt een andere keuze heb dan dat te accepteren."

Ook al heeft David zelf geen hulp gezocht op de campus, hij denkt wel dat de universiteit studenten bewuster kan maken van ongewenst gedrag. "Consent is een heel leuk begrip, maar na een aantal biertjes staat dat niet meer in ieders woordenboek. Wat ik heb meegemaakt, zal gelukkig niet iedereen overkomen. Maar een ongewenste aanraking zit in een klein hoekje. Let daarop en praat erover." *

* ALLE NAMEN IN DIT ARTIKEL ZIJN OP VERZOEK VAN DE GEÏNTERVIEWDEN GEFINGEERD. DE ECHTE NAMEN ZIJN BEKEND BIJ DE REDACTIE.

'SEKSUEEL GEWELD IS EEN PROBLEEM VAN ONS ALLEMAAL'

Waarom is seksueel geweld voor slachtoffers zo ingrijpend, zelfs als het eenmalig plaatsvindt? En waarom reageert de omgeving vaak zo beschuldigend? Klinisch psycholoog Iva Bicanic heeft dertig jaar ervaring met het onderwerp en weet dat *victim blaming* net zo desastreus is als het misbruik zelf.

Tekst: Annemarie Haverkamp / Foto: Centrum Seksueel Geweld

“Waarom ben ik met die gast mee naar huis gegaan? Waarom deed ik niks? Hoe heb ik in godsnaam nog een eitje voor hem kunnen bakken na wat hij mij had aangedaan?” Iva Bicanic kan de zelfverwijten van verkrachtings-slachtoffers zo opdreunen. Als psycholoog en initiatiefnemer van het landelijke Centrum Seksueel Geweld (zie kader), hoort ze de verhalen dagelijks in haar spreekkamer. “De zelfblaam, daar lopen slachtoffers vaak op vast”, vertelt ze tijdens een videogesprek. “Ze veroordelen hun eigen reactie.”

Maar zo'n reactie is volgens haar heel logisch. Slachtoffers van seksueel geweld (niet alleen vrouwen, maar ook mannen en non-binaire personen) begrijpen op zo'n moment dat ze in een gevaarlijke of bedreigende situatie zitten. “Ze schieten in de overlevingsmodus, wat kan betekenen dat ze automatisch meewerken of niets doen om er zo snel mogelijk vanaf te zijn of zodat de dader niet agressief wordt. Achteraf zijn ze boos op zichzelf, maar dat is ten onrechte want niemand kan van tevoren weten dat een leuke date zal uitlopen op een verkrachting.”

Ontwrichtend

Volgens Bicanic doen slachtoffers van eenmalig

DEFINITIES

Verkrachting is het onder dwang seksueel binnendringen van het lichaam. Iemand kan je mond, vagina of anus ongewild binnendringen met een penis, vinger of voorwerp. Ook binnen een relatie kan verkrachting voorkomen. In Nederland zeggen 1 op de 8 vrouwen en 1 op de 25 mannen ooit te zijn verkracht. Bij mannen valt onder verkrachting ook het gedwongen worden iemand anders te penetreren. “Dat komt echt veel voor”, aldus Iva Bicanic.

Jongeren tussen de 12 en 24 jaar lopen vier keer meer kans om slachtoffer te worden van een verkrachting dan anderen.

Aanranding wil zeggen dat iemand ongewenst op je lichaam komt, en er niet *in*. Het betreft seksueel aangeraakt worden of gedwongen worden geslachtsdelen van iemand anders aan te raken. Beide vormen van seksueel geweld zijn strafbaar en potentieel traumatiserend.

seksueel geweld er gemiddeld een halfjaar over om naar buiten te treden met wat hun is overkomen. Dat is lang, en daar zijn verschillende redenen voor. Ten eerste vragen ze zich vaak af of wat er is voorgevallen, wel onder verkrachting valt – ze zijn in de war en maken wat er is gebeurd, kleiner. Meestal verloopt een verkrachting namelijk niet zoals in de film, met een boel geduw en getrek en een hand over de mond.

Ten tweede blijven slachtoffers maar malen over de schuldvraag. En dan is er nog de angst voor negatieve reacties uit de omgeving. “Als maatschappij vinden we het nog altijd moeilijk om kalm of troostend te reageren op zoiets”, zegt de psycholoog. “We hebben een grote afweer tegen verhalen over seksueel geweld, willen het niet geloven en zeggen dat het vast overdreven is. Of we doen aan *victim blaming*, noemen het slachtoffer naïef of dom. Het grootste probleem met seksueel misbruik zijn we als samenleving eigenlijk zelf.”

Het ingebakken ongelof is nogal in strijd met de feiten. 22 procent van de vrouwen en 6 procent van de mannen krijgt ooit, in welke vorm dan ook, te maken met seksueel misbruik (bron: Rutgers). En daar weer de helft van houdt blijvend last van de gevolgen.

Waarom is deze vorm van geweld zo ontwrichtend? Bicanic: “Omdat je na zo'n gebeur-

tenis iets wezenlijks kwijtraakt, namelijk het vertrouwen waarmee je naar de wereld keek. Je gevoel van veiligheid wordt aangetast en daardoor verandert alles. Zelfs op een maandagmiddag door de Albert Heijn lopen, kan al onveilig voelen.”

Dat verklaart waarom sommige slachtoffers van een nare seksuele ervaring zich graag opsluiten in hun kamer, zegt Bicanic. Alleen daar voelen ze zich vaak nog enigszins oké. Wat ook gebeurt, is dat mensen het voorval uit alle macht proberen te vergeten. Ze gaan extra hard studeren, werken of sporten om maar niets te hoeven voelen. Maar ja, dan liggen ze 's avonds in bed en begint het gepieker of de herbeleving toch weer. Een trauma is dan al geboren.

Posttraumatische stressstoornis

Het goede nieuws is dat aan zo'n trauma iets te doen valt. Juist daarin is het Centrum Seksueel Geweld gespecialiseerd. “We werken met een evidencebased interventie om mensen te helpen bij de verwerking. Het resultaat is dat slachtoffers op een andere manier kunnen kijken naar de traumatische ervaring, en minder last hebben van posttraumatische stress.”

Bicanic benadrukt dat de ernst van het seksueel misbruik niet bepaalt hoeveel last iemand ervan heeft. Waar de een helemaal van de kaart is omdat ze op straat in haar bil is geknepen, is een ander in staat een gewelddadige verkrachting naast zich neer te leggen. Het gaat erom wat er in het hoofd van een persoon gebeurt, zegt Bicanic. “Daar kijken we naar.”

De helft van de misbruikslachtoffers ontwikkelt PTSS, een posttraumatische stressstoornis. Dat is te voorkomen als ze snel aan de bel trekken. “De eerste zeven dagen zijn cruciaal, dat noemen we de gouden week. Sporen van de verdachte zijn dan nog te vinden op het lichaam, dat is belangrijk voor het geval iemand aangifte wil doen. Medicijnen tegen soa's of een mogelijke zwangerschap kunnen nog op tijd verstrekt worden. Maar ook: als therapeuten kunnen we snel met schuldgedachtes aan de slag, door bijvoorbeeld uit te leggen dat het normaal is dat je niks deed toen je werd verkracht, want 80 procent doet niks.”

Slechts 15 procent van de slachtoffers trekt binnen 24 uur aan de bel. De meesten blijven twifelen of durven niet, tot slaapgebrek, verminderd concentratievermogen of een kort lontje ze er alsnog toe aanzet met iemand te gaan praten. “Let wel: het is nooit te laat”, zegt Bicanic. “Ik hoop echt dat mensen die dit ver-

'ZELFS OP
EEN MAANDAG-
MIDDAG
DOOR DE
ALBERT HEIJN
LOPEN, KAN AL
ONVEILIG
VOELEN'

haal in Vox lezen en denken 'dit gaat over mij' zich bij ons melden. Ik kan niet beweren dat je weer helemaal de oude wordt, maar wel dat je een fijn leven kan hebben.”

Wie niet durft te bellen, kan ook anoniem chatten (zie kader), zelfs midden in de nacht. Doe het, doe het, doe het, herhaalt Bicanic. “Ook al omdat de helft van de mensen die PTSS ontwikkelen, nog een keer slachtoffer wordt van seksueel geweld, dat wéten we.”

Misbruikgedrag

Ze is er geen voorstander van dat daders automatisch uit de groep worden gegooid als ze een keer over de schreef zijn gegaan. Stel dat het misbruik binnen een studentenvereniging heeft plaatsgevonden, dan is het volgens de psycholoog zinniger het gedrag binnen de groep te bespreken. Want de kans is groot dat de leden elkaar hoe dan ook weer tegenkomen, bij het uitgaan of in de collegebanken. “Zolang we als samenleving mensen cancelen, zal niemand het in zijn hoofd halen toe te geven dat zijn gedrag niet oké was. Je zou wel gek zijn: sociale uitsluiting is zo'n beetje het ergste wat je iemand kan aandoen. Hoe gaaf zou het zijn als je juist als groep om iemand heen gaat staan en zegt: we keuren je misbruikgedrag af en we gaan je helpen. Dan is het natuurlijk wel een voorwaarde dat die persoon erkent dat hij met zijn gedrag schade heeft aangericht en daaraan wil werken.”

Alleen door met elkaar in gesprek te gaan, kunnen de pleger en zijn omgeving van elkaar leren, denkt Bicanic. “Anders verandert er voor niemand iets. Dat zou niet erg zijn als seksueel geweld maar eens in de tien jaar voorkwam, maar het gebeurt elke dag. Het is een probleem van ons allemaal.” ★

CENTRUM SEKSUEEL GEWELD

Het Centrum Seksueel Geweld is een samenwerkingsverband tussen ziekenhuizen, GGD, GGZ, politie en Slachtofferhulp Nederland, en is operationeel in zestien regio's, verspreid over heel Nederland. Het telefoonnummer **0800-0188** is dag en nacht bereikbaar. Chatten kan via [centrumseksueelgeweld.nl](https://www.centrumseksueelgeweld.nl). Klinisch psycholoog Iva Bicanic is behalve coördinator van het centrum ook hoofd van het landelijk Psychotraumacentrum van het UMC Utrecht.

PUNT!

NIEUWS UIT DE OR EN DE USR

www.numedezeggenschap.nl

De medezeggenschap zet zich in voor goede werkplekken en diversiteit, gelijkheid en inclusie

Hybride werken is voor veel medewerkers een tweede natuur geworden, maar er zijn ook zorgen over de kwaliteit van de werkplekken op de universiteit. Niet alleen de thuiswerkplek en de flexibele werkplek zijn belangrijk, maar ook: hoe gaan we om met individuele werkkamers met boekenkasten, en hoe zorgen we ervoor dat collega's die geconcentreerd willen werken dat ook echt kunnen doen op een rustige plek? Om dit goed in kaart te brengen, start de Ondernemingsraad met een enquête om de behoeftes van medewerkers in kaart te brengen.

Onlangs heeft de universiteit het definitieve plan voor **Diversiteit, Gelijkheid en Inclusie** (DGI) gepubliceerd. Het is mooi dat we met DGI aan de slag gaan. Wel plaatsen we enkele kanttekeningen bij het plan. De medezeggenschap is maar beperkt gehoord bij het opstellen ervan. We zien uit naar meer betrokkenheid bij de uitvoering. Die uitvoering kan in onze ogen meer indalen in dagelijkse praktijken van werving, bevordering, aansturing en waardering. We moeten voorkomen dat DGI te veel wordt opgetuigd als een apart beleid in circuits, op afstand van de werkvloer.

#jebentnodig voor de medezeggenschap! Ben jij een nieuwsvolger, een papiervreter, analytisch sterk, niet bang *to choose your battles* en weet je goed je mening te verwoorden? Lees je dan in over de mogelijkheden om je in te zetten voor de medezeggenschap. Wij hebben zowel op centraal niveau in de Ondernemingsraad als op decentraal niveau in de Onderdeelcommissies vacatures voor de zittingsperiode september 2023 – augustus 2025. Sluit je aan bij een van de fracties of onderzoek of je zelf een lijst wil beginnen.

Meer informatie?

<https://www.ru.nl/over-ons/organisatie/medezeggenschap>

LQOP ALS MAN ZELF EENS EEN STUKJE OM

Ook al heb je als man geen slechte bedoelingen, een vrouw kan je in het donker op straat zomaar als een bedreiging zien. Gijs Hablous, promovendus bij politicologie, vindt dat mannen zich daarvan bewust moeten zijn. 'Als we met kleine gedragsveranderingen bijdragen aan een groter gevoel van veiligheid in de publieke ruimte, dan verdelen we de last gelijk.' Hij geeft alvast een voorzet.

Tekst: Gijs Hablous / Illustratie: Ivana Smudja

Het was koud en het miezerde. Diep weggezonden in de capuchon van mijn jas en met muziek op mijn oren liep ik zonder veel aandacht voor de omgeving naar huis, toen nog in Nijmegen-West. De Stations-tunnel was mijn vaste route als ik via de Bloemerstraat uit de stad kwam. Pas toen ik al een tijdje achter haar liep, begon het me op te vallen. De vrouw die enkele meters voor me liep, keek herhaaldelijk achterom. Soms hield ze haar blik even op mij gericht. Vaker was het kort, haast schichtig. Ze zag me als potentieel gevaar.

Het was niet voor het eerst (of voor het laatst) dat zoiets me opviel bij een nachtelijke wandeling. Ik herinner me dat ik me vooral machteloos voelde: hoe maak ik nu duidelijk dat ik géén bedreiging ben zonder júíst over te komen als creep? Mannen met en zonder slechte intenties zijn er altijd, en het staat nu eenmaal niet op ons voorhoofd geschreven tot welke categorie we behoren.

Impact

Bovendien draait het helemaal niet om onze goede bedoelingen. Het feit dat we man zijn en als man worden gezien, is voldoende om een situatie als hierboven beschreven te creëren. In negen van de tien gevallen van seksuele grensoverschrijding is de plegger een man. Als het specifiek om straatintimidatie gaat, zijn vrouwen vaker slachtoffer dan mannen (en transgender personen vaker

dan mensen die cis zijn). Volgens recent CBS-onderzoek heeft twee derde van de jonge vrouwen (12-25 jaar) en een derde van de jonge mannen in Nederland in 2020 of 2021 een vorm van straatintimidatie meegemaakt. Het statistiekbureau vroeg opvallend genoeg niet naar sekse of gender van plegers.

Wel laat de CBS-studie zien dat niet alleen de frequentie, maar ook de impact van straatintimidatie verschilt, afhankelijk van de vraag of slachtoffers man dan wel vrouw zijn. Meer dan een derde van de jonge vrouwen voelt zich weleens onveilig door straatintimidatie, tegenover zo'n vijf procent van de jonge mannen. Vreemd is het dus niet, dat vrouwen extra op hun hoede zijn.

Als ik vrouwen in mijn vriendenkring vraag of zij iets doen of juist laten om hun (gevoel van) veiligheid te vergroten, antwoorden de meesten bevestigend. De een neemt in het donker regelmatig een omweg naar huis, om bijvoorbeeld het Goffertpark te mijden. Hoe meer licht en hoe meer mensen, hoe beter, vindt zij. Een ander vindt de Stations-tunnel juist vervelend, hoewel het licht er niet feller kan. Een eerdere ervaring met fysiek geweld op die plek heeft haar angstig gemaakt om door de tunnel te lopen.

Sleutelbos

Bijna elke vrouw die ik erover spreek, blijkt – als ik even doorvraag – allerlei trucjes te hebben: een (echt of nep)

'IK ZOU HET FIJN VINDEN ALS ZIJ NIET BANG HOEFT TE WORDEN VAN MIJN AANWEZIGHEID'

telefoontje plegen, sneller gaan lopen, koptelefoon op en oogcontact vermijden. Een enkeling probeert alvast voorbereid te zijn op een fysieke confrontatie: de vuist stevig om de sleutelbos geklemd, met de sleutels tussen de vingers om een mogelijke belager te kunnen afweren. Voor veel vrouwen is dit vast geen nieuws. Voor sommige mannen zal er een wereld opengaan.

Zo ook voor een vriend van mij die ik sprak naar aanleiding van dit verhaal. Ik vroeg hem wat hij doet als een vrouw hem op straat misschien als bedreiging ervaart. Een paar jaar terug vroeg hij actief rond bij vriendinnen nadat zijn zus hem had verteld over twee van haar ervaringen met intimidatie, kort na elkaar. Die gesprekken openden zijn ogen voor "wat meisjes en vrouwen allemaal overkomt" en voor het aanpassingsgedrag dat velen van hen zich haast automatisch eigen hebben gemaakt. Steek als man gewoon even over en zorg dat een vrouw je kan zien, is zijn praktische antwoord op mijn vraag. Zo simpel kan het zijn.

En zo nodig ook. De balans is zoek. Het kan geen kwaad dat ook wij mannen ons een beetje aanpassen. Als we met kleine gedragsveranderingen bijdragen aan een groter gevoel van veiligheid in de publieke ruimte, dan verdelen we de last gelijk. Zo bezien vind ik het mooi wat een andere vriend van me appte: 'Ik probeer dan veiligheid (...) te creëren door afstand te houden of een andere route te kiezen.' Hij neemt het zekere voor het onzekere en loopt soms zélf om, zodat een vrouw niet het gevoel krijgt dat hij haar achtervolgt.

Weer een ander vertelt dat hij al lopend weleens bewust iemand opbelt om een vriendelijk gesprek te voeren, om zo duidelijk te maken dat hij niet met een vrouw op straat bezig is. En een toevoeging van een vriendin: "Als het over *stranger danger* gaat: spreek als man in je eentje gewoon geen vrouw in haar eentje aan 's nachts." Ook niet om 'gewoon' de weg of een sigaret te vragen, bijvoorbeeld.

Bewustwording

Ik merk dat het me positief verrast dat mijn mannelijke vrienden zich zo bewust zijn van hun positie op straat. Hoewel een van de mannen die ik spreek terecht opmerkt dat mijn steekproef niet representatief is voor de samenleving als geheel, stemmen de reacties van mijn vrienden me toch hoopvol. Als zij aan het denken kunnen worden gezet door hun sociale omgeving, dan moet dat elders ook mogelijk zijn. De vriend die zich door de ervaringen van zijn zus bewuster werd van zijn eigen rol, deelt sindsdien ook verhalen van zijn vrouwelijke vrienden met andere mannen, "zonder te zeggen om wie het ging, natuurlijk".

Ondanks dergelijke bewustwording zullen situaties waarin een vrouw een man als bedreiging beschouwt, zich blijven voordoen. Hoe voelt dat eigenlijk voor de mannen in kwestie, om op straat zo in de gaten te worden gehouden? Mijn vrienden geven stuk voor stuk een antwoord met de strekking dat het niet om hun gevoel, maar om de beleving van de vrouw in kwestie draait. "Het is niet zozeer dat ik als 'goed' wil worden gezien", zegt een van hen. "Ik zou het vooral fijn vinden als zij niet bang hoeft te worden van mijn aanwezigheid op straat." En juist door dat te zeggen, draagt hij daar alvast een heel klein beetje aan bij. *

Gijs Hablous promoveert momenteel op (inter)nationale normen over intersekse.

SEKS ZONDER CONDOOM?

LEKKER, MAAR ALLEEN IN OVERLEG

Seks zonder condoom is voor menig student heel normaal. Gebruikmaken van het rubberen voorbehoedsmiddel lijkt in sommige kringen meer uitzondering dan regel. Studenten vinden het geen probleem, zolang er maar vooraf overlegd wordt.

Tekst: Arend Beelen en Vincent Decates / Illustratie: Ivana Smudja

"Nog geneukt gisteren?" vraagt de 20-jarige Sander* aan Martin* (22), zijn huisgenoot. Er verschijnt een grote lach op het gezicht van Martin. "Met of zonder condoom?" Het blijkt zonder te zijn. "Lekker gedaan, pik", is de reactie van Sander, waarna de twee elkaar triomfantelijk een boks geven.

De studenten met wie twee *Vox*-verslaggevers om de tafel zitten, vinden het heel normaal om over elkaars nachtelijke escapades te praten. Seks zonder condoom blijkt niets bijzonders. Maar, benadrukken de studenten, het gebeurt alleen als beide partijen erachter staan.

Onenightstand

Het lijkt onverstandig, maar in verschillende studentenkringen wordt niet moeilijk gedaan over het achterwege laten van een condoom. Cijfers van de GGD's bevestigen dat beeld. In 2017 vond de laatste editie van het onderzoek 'Seks onder je 25e' plaats (dat iedere vijf jaar wordt gehouden door de GGD's, samen met Rutgers en Soa Aids Nederland). Slechts 29 procent van de jongens en 19 procent van de meiden zei altijd een condoom te gebruiken met hun laatste sekspartner. Ruim 40 procent van de jongeren van wie de laatste bedpartner een onenightstand was, gaf in hetzelfde onderzoek aan géén condoom te hebben gebruikt.

Bij die cijfers plaatst Colette van Bokhoven, seksuologe bij de GGD Gelderland-Zuid, wel de kanttekening dat "condoomloze seks iets van alle tijden is" en dat het "niet alleen in studentenkringen voorkomt". Ook zegt ze dat het lastig te bepalen is of er sprake is van een trend. Een nieuw onderzoek loopt momenteel nog.

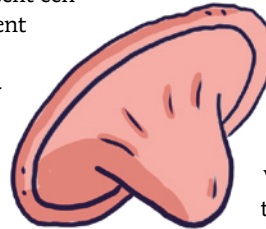
Vox sprak off the record met meerdere studenten over het onderwerp. Ook zij zien seks zonder condoom als iets normaals. Het grootste deel van die studenten wilde niet geïnterviewd worden. Twee mannen en twee vrouwen durfden wél publiekelijk hun verhaal te doen. Maar

alleen onder een pseudoniem, want het is nog altijd lastig om zonder schaamte over onbeschermd seks te praten.

Chlamydia

"Seks zonder condoom is gewoon lekkerder", vindt Martin, terwijl Sander instemmend knikt. "Het geeft een intenser gevoel omdat er niets tussen zit. Ik vind de standaardcondooms sowieso niet fijn zitten. Daarnaast kan het omdoen van een condoom echt een *mood killer* zijn op het moment zelf."

Beide vrouwelijke studenten beamen los van elkaar dat het omdoen van een condoom de sfeer kan

'IK VRAAG VAAK VAN TEVOREN OF DE MAN VEILIG IS'

verpesten. "Maar het argument dat het zonder fijner zou zijn, gaat voor mij niet op", zegt de 22-jarige Rosalie*. "Ik merk geen verschil."

Sander en Martin, beiden lid van een dispuut in Nijmegen, zeggen dat onbeschermd seks in het dispuutsleven de normaalste zaak van de wereld is. Martin: "In onze sociale kringen ken ik genoeg mensen die vaker seks zonder condoom hebben dan met. Om de zoveel tijd duiken er verhalen op dat iemand bijvoorbeeld chlamydia heeft. Dat is helemaal niet vreemd." Off-the-recordgesprekken met andere dispuutsleden, zowel mannelijk als vrouwelijk, bevestigen dit beeld.

Daarbij wordt het gebruik van alcohol door alle vier de studenten als reden genoemd om

minder snel een rubbertje om te doen. "Als ik gezopen heb, denk ik er eerlijk gezegd niet eens aan", biecht Sander op.

Zwangerschappen

Toch lijkt seks zonder condoom niet in alle studentengroepen normaal. Rosalie: "Veel vriendinnen van mij zijn juist heel kritisch als ik ze vertel dat ik onbeschermd seks heb gehad. Ze waarschuwen dan voor de gevaren. Ik moet zeggen dat ik daardoor juist de laatste tijd veel voorzichtiger ben gaan doen en vaker een condoom ben gaan gebruiken."

In het onderzoek 'Seks onder je 25e' wordt condoomloze seks bij onenightstands als zorgelijk bestempeld, vanwege het risico op geslachtsziektes. GGD-arts

Van Bokhoven: "Condoms beschermen tegen soa's én tegen zwangerschappen.

Daarbij zijn condooms het enige middel waarmee mannen kunnen voorkomen dat vrouwen zwanger worden."

Angst voor zwangerschappen is er bij de twee vrouwelijke studenten in ieder geval niet. "Ik gebruik anticonceptie. Dus die zorg heb ik zelf al weggenomen", zegt Anna* (24). Dat geldt ook voor Rosalie. Sander en Martin geven aan van tevoren te vragen of de vrouw anticonceptie gebruikt - en haar te vertrouwen.

Maar hoe zit het met de vrees voor soa's? "Ik vraag vaak van tevoren of de man veilig is", aldus Anna. "Als hij zegt van wel, dan vertrouw ik daarop. Het is niet zo dat ik ter plekke een bewijs van een negatieve test wil zien. Daarnaast is de stap om naar de GGD te gaan voor een soa-test laag: dat is heel toegankelijk. En als je dat niet wil, dan kan je altijd nog online een test bestellen. Die ligt de volgende dag in de brievenbus."

"Ik heb weleens chlamydia gehad", zegt Martin. "Dat was met een antibioticakuur zo verholpen. Twee pilletjes erin en een week later is het alweer opgelost [de antibioticakuur voor vrouwen duurt meestal langer, red]."

Ergere aandoeningen, zoals herpes of hiv, daar

zijn de studenten niet echt mee bezig. “Ja, het bestaat wel, maar die kans acht ik erg klein”, zegt Anna. De heren schetsen eenzelfde beeld. Sander, met een knipoog: “Ik maak me daar niet zo druk om. Pas als er een paddenstoel op mijn dop zit, ga ik me écht zorgen maken.”

Consent

Maar Van Bokhoven waarschuwt: “Sommige soa’s zijn steeds lastiger te behandelen, omdat ze resistent aan het worden zijn voor antibiotica. Op dit moment kunnen we alle soa’s nog behandelen, maar dat gaat in de nabije toekomst mogelijk veranderen. Daarom richt de GGD zich niet alleen op het genezen, maar vooral op het voorkomen van geslachtsziektes.”

Belangrijk bij seks is dat de bedpartners bespreken of ze wel of geen voorbehoedsmiddel gebruiken, vindt de arts. “Iemand die condooms wil gebruiken, moet die kans krijgen zonder dat een ander die persoon overhaalt om geen voorbehoedsmiddel te gebruiken. Belangrijk is dat iedereen die seks wil hebben, dit kan doen onder zijn of haar eigen voorwaarden. Consent staat voorop.”

Ook voor de studenten speelt consent een grote rol. “Als een vrouw aangeeft liever een condoom te gebruiken, dan doe ik die zonder problemen om”, zegt Martin stellig. Sander vult aan: “Ik ga heus niet aandringen op onveilige seks als een vrouw zich daar niet prettig bij voelt. Zo erg is een condoom dragen ook weer niet.”

En terecht, meent Rosalie. “Ik heb gemerkt dat van tevoren praten over condoomgebruik eigenlijk veel fijner is. En wanneer een jongen daar vervolgens begripvol mee omgaat, maakt hem dat alleen maar aantrekkelijker voor mij. Win-win dus.” *

** Alle namen in dit artikel zijn op verzoek van de geïnterviewden gefingeerd. De echte namen zijn bekend bij de redactie.*

'IK GA HEUS NIET AANDRINGEN OP ONVEILIGE SEKS'

VEEL CATCALLERS DENKEN DAT ZE VROUWEN EEN COMPLIMENT GEVEN

Een vrouw nafluiten of roepen dat ze een lekker ding is. Meestal zijn het mannen die dat doen. Waarom eigenlijk? Om hun mannelijkheid te tonen, bijvoorbeeld. Maar ook omdat ze denken dat ze aan het flirten zijn, dan bedoelen ze het niet eens slecht.

Tekst: Johannes Fiebig en Alex van der Hulst / Foto's: Johannes Fiebig

Welk gedrag stoort je het meest bij mannen? *Catcalling*, zeiden vier van de vijf studenten die bij Max Primbs (promovendus bij sociale en cultuurpsychologie) hun bachelorscriptie schreven. Zo kwamen ze op het idee een onderzoek te doen naar dit fenomeen. Opmerkelijke conclusie: de helft van de Nijmeegse mannen die op straat vrouwen naroeppen, denkt dat ze een compliment geven.

'A loud whistle or a comment of a sexual nature made by a man to a passing woman', zo luidt de definitie van *catcall* volgens de *Oxford Dictionary*. De term sloeg oorspronkelijk op het uit onvrede uitfluiten of toeschreeuwen van iemand tijdens een theatervoorstelling. "Maar er zijn

evenveel definities voor catcalling als dat er artikelen over geschreven zijn”, zegt sociaal psycholoog Primbs. “Wat in de definities overeenkomt, is dat het ongewenst is.”

Het catcallen gebeurt voornamelijk door mannen naar vrouwen, zegt Primbs. Het omgekeerde komt alleen bij uitzondering voor. De meeste vrouwen krijgen ermee te maken, vooral jongere vrouwen en tieners.

Agressie

Studenten Johanna Kube, Renée Derix, Céline Epars, Hanna Schuller en Fenne van Geene keken voor hun scriptieonderzoek naar oorzaken, gevolgen en achtergronden van catcalling. Ze onderzochten welke manieren zouden kunnen werken om catcalling te verminderen.

Onschuldig is het roepen en fluiten namelijk niet. Primbs haalt onderzoek aan waaruit blijkt dat vrouwen die slachtoffer zijn, negatieve consequenties en fysieke reacties ervaren. Denk daarbij aan misselijkheid en verhoogde spierspanning.

“Je bent als slachtoffer machteloos, als je er iets van zegt dan loop je kans op agressie. Catcallen kan leiden tot zelf-objectivering en het zichzelf negatief bezien. In het algemeen voelen slachtoffers zich minder veilig en wordt er een hoger algemeen angstniveau gerapporteerd. Vrouwen vermijden ook de plekken waar straatintimidatie geregeld voorkomt.”

De Nijmeegse studenten Yana van de Sande en Judith Holzmann willen onder de noemer Catcalls of Nimma meer bewustwording over straatintimidatie creëren. “Het gaat om vrouwen die geseksualiseerd en geobjectiveerd worden, maar ook om leden van de *queer community* die op straat worden uitgescholden”, zegt de inmiddels afgestudeerde Holzmann. Onder andere door teksten die worden geroepen op straat te krijten, willen ze mensen letterlijk en figuurlijk laten stilstaan bij straatintimidatie. Holzmann: “Tijdens het krijten spraken we een man die echt dacht een compliment te geven, hij realiseerde zich niet hoe het bij de vrouw aankwam.”

Mannelijkheid

Catcallers zijn weinig schuld bewust, merken ook de onderzoekers na enquêtes op straat. Ongeveer de helft van de mannen die catcallen, heeft niet de intentie een negatieve indruk te maken. Van de ondervraagde mannen die toegeven te catcallen, zei 30 procent te denken dat ze aan het flirten waren, 20 procent dacht een compliment te geven. Primbs: “Zij bedoelden het niet slecht, maar het heeft wel een negatieve uitwerking. De andere helft van de mannen doet het om een andere reden, bijvoorbeeld om macht te voelen of mannelijkheid te laten zien aan vrienden.”

Ook goedbedoeld zijn sommige campagnes tegen catcalling, stelt Primbs. Hij wijst op een reclame van L'Oréal, getiteld *Stand Up Against Street Harassment*. Dat lijkt een prima en instructief filmpje, maar het gaat mis bij de tekst: 78 procent van de vrouwen heeft seksuele intimidatie in de publieke ruimte meegemaakt, zegt de voice-over. De psychologen weten dat zo'n tekst aan (mogelijke) catcallers de impliciete boodschap geeft dat wat zij doen de norm is. Primbs: “Dit werkt contraproductief.”

Educatie kan helpen om slachtoffers te laten beseffen dat het niet hun schuld is, zegt Yana van de Sande van Catcalls of Nimma. “Het is ook belangrijk dat omstanders in sommige gevallen op een vriendelijke manier kunnen ingrijpen.” Holzmann: “Als dat niet mogelijk is, kun je wel een slachtoffer aanspreken of ze oké is. Het gaat erom dat je erkent dat er iets is gebeurd dat niet normaal is. We zijn verantwoordelijk voor elkaar op straat.”

Groepsdruk

Primbs en de studenten constateerden na het afnemen van de enquêtes een lastige paradox. “De meeste mannen wijzen catcalling af, tegelijkertijd geven de meeste vrouwen aan dat ze het ervaren. Daar zijn twee mogelijke verklaringen voor: of er is een heel klein groepje actieve catcallers of er is een verschil tussen de sociaal wenselijke antwoorden die mannen geven en de werkelijkheid. Waarschijnlijk iets van beide.”

Het vermoeden bestaat dat catcalling met opleiding en leeftijd te maken heeft, maar vooral met groepsdruk. Primbs: “Als je goed opgeleid bent en weet dat het fout is om iemand na te roepen, kun je nog steeds bezwijken onder die groepsdruk.”

De 50 procent van de catcallers die geen slechte bedoelingen heeft, is vatbaar voor interventies die leiden tot gedragsverandering. Met andere woorden: daar valt een slag te slaan. Een mogelijkheid is om de politie boetes te laten uitschrijven. In Rotterdam en Arnhem is straatintimidatie al strafbaar. Primbs: “Mannen die hun macht willen laten zien, blijven ook catcallen als het strafbaar is, maar bij mannen bij wie sprake is van een kenniskloof, kan het werken.”

Catcalls of Nimma ziet ook het nut van het strafbaar maken van catcalling. Van de Sande: “Ik weet dat handhaving lastig is, maar je geeft er wel een signaal mee af dat je dat gedrag niet accepteert als maatschappij. Straatintimidatie is uiteindelijk voor iedereen een probleem. Via educatie voor jongeren, maar ook op bijvoorbeeld werkplekken, kunnen we bespreekbaar maken waar de grenzen liggen en aangeven dat nette complimenten best kunnen, maar dat het gaat om wat je zegt in welke context.” *

#METOO

MAAKTE DE MASSALITEIT VAN SEKSUELE INTIMIDATIE ZICHTBAAR

Vijf jaar geleden ging de hashtag #MeToo viraal. Miljoenen mensen deelden op sociale media hun verhaal over seksuele intimidatie, aanranding en verkrachting. Wat is er inmiddels veranderd? En wat nog niet? 'Historisch gezien zijn we een drempel over gegaan, maar het is een heel prille beweging.'

Tekst: Anne Polkamp

Het magazine *Time* riep *The Silence Breakers*, ofwel mensen die opstonden tegen seksuele intimidatie, in 2017 uit tot *Person of the Year*. Onder hen was ook Tarana Burke, grondlegger van de #MeToo-beweging

Op 5 oktober 2017 brengt *The New York Times* het nieuws dat filmproducent Harvey Weinstein zich decennialang schuldig heeft gemaakt aan seksueel misbruik. Actrices Rose McGowan en Ashley Judd zijn twee van de eersten die zich uitspreken; tientallen vrouwen stappen naar voren om zich bij hen aan te sluiten. Nog diezelfde maand gaat de hashtag #MeToo viraal. Aangespoord door een tweet van actrice Alyssa Milano delen miljoenen mensen online hun verhaal over seksueel geweld.

In de nasleep van het nieuws over Weinstein komt het ene na het andere verhaal over seksueel misbruik aan het licht. De #MeToo-beweging dwingt mensen wereldwijd om het gesprek aan te gaan over grensoverschrijdend gedrag. Vijf jaar later rijst de vraag: waar staan we nu? Wat heeft de beweging precies opgeleverd en welke problemen staan nog altijd in de weg?

Historische omslag

“De #MeToo-beweging was een historische omslag, niets meer en niets minder”, zegt Renée Römken, emeritus hoogleraar Gender-

gerelateerd geweld aan de Universiteit van Amsterdam en voormalig directeur van kennisinstituut Atria. “Deze beweging liet voor het eerst de massaliteit van het probleem zien. Het idee dat seksuele intimidatie een privéprobleem is, werd daardoor in één klap de wereld uit geholpen. Er werd zó overduidelijk aangetoond dat het een maatschappelijk probleem is.”

Voor vrouwen was de impact enorm, zegt Römken. Waar seksueel grensoverschrijdend gedrag lange tijd onder de radar bleef, maakte de #MeToo-beweging de weg vrij om erover te praten. “Gesprekken over dat soort wangedrag werden lange tijd gemarginaliseerd. Nu boden sociale media een gigantisch podium om te praten over dingen die vroeger onder het tapijt geschoven werden.”

**'VOOR HET EERST
HEBBEN MACHTIGE
MANNEN EEN PRIJS
MOETEN BETALEN'**

Actrice Rose McGowan staat de pers te woord als voormalig producent Harvey Weinstein in januari 2020 bij de rechtbank in Manhattan arriveert. McGowan sprak zich als een van de eersten uit tegen seksueel misbruik in Hollywood. Weinstein werd schuldig bevonden aan aanranding en verkrachting en kreeg 23 jaar cel.

FOTO: GETTY IMAGES / PABLO MONSALVE

Ook in de academische wereld heeft de #MeToo-beweging een grote impact gehad, zegt de Nijmeegse hoogleraar Organizational behaviour Yvonne Benschop. De afgelopen jaren kwamen er aan universiteiten door heel Nederland misstanden aan het licht. Precies dat is de winst van de #MeToo-beweging, denkt Benschop. “De vanzelfsprekendheid waarmee het wangedrag ongestraft kan plaatsvinden, is doorbroken.”

Voor sommige mannen had dat flinke gevolgen: ze werden aangeklaagd, veroordeeld of ontslagen. Römken: “Voor het eerst hebben heel machtige mannen een prijs moeten betalen, terwijl ze vroeger hun machtspositie gebruikten als argument om anderen te intimideren en daarmee weg te komen. Denk aan rapper Ali B, die door een kandidaat van *The Voice* beschuldigd is van verkrachting. Volgens het slachtoffer zei hij expliciet dat hij niet bang was, omdat niemand haar zou geloven als ze er iets over zou zeggen.”

Paradox

Toch is er nog altijd veel werk aan de winkel, denkt Römken. Al in 2008, in haar oratie voor

HOOFDROLSPELERS IN DE #METOO-BEWEGING

Tarana Burke

Je bent niet alleen. Dat is de boodschap van de Amerikaanse burgerrechtenactivist Tarana Burke, grondlegger van de #MeToo-beweging. Burke zet zich al bijna drie decennia in voor slachtoffers van seksueel geweld en staat bekend om haar onvermoeibare activisme voor zwarte meisjes en vrouwen.

Silence Breakers uit Hollywood

Tientallen vrouwen uit Hollywood, onder wie Lupita Nyong'o, Gwyneth Paltrow en Angelina Jolie, spreken zich uit over het decennialange wangedrag van filmproducent Harvey Weinstein. *The Silence Breakers*, noemt het magazine *Time* hen. In 2017 roept het tijdschrift de actrices, Tarana Burke en andere stilteverbrekers uit tot *Person of the Year*.

Anke Laterveer

Twee jaar voordat Alyssa Milano over #MeToo tweette, ging in Nederland een andere hashtag viral: #ZegHet. Het initiatief kwam van schrijfster Anke Laterveer, die aangifte deed van aanranding, maar te horen kreeg dat de politie er niets aan kon doen. Uit frustratie riep ze anderen op hun verhaal te vertellen, een oproep waaraan mensen massaal gehoor gaven.

FOTO: ANP/MARTEN BRANTE

Schrijfster Anke Laterveer, initiatiefnemer van de #zeghet-campagne, tijdens een Amsterdams protest in januari 2016. Aanleiding waren de aanrandingen in Keulen op Oudjaarsavond 2015.

YVONNE BENSCHOP

FOTO: DUNCAN DE VRY

'WEERSTAND KAN HEEL PRODUCTIEF ZIJN'

Tilburg University, wees ze op een aantal hardnekkige problemen in het debat over seksueel geweld tegen vrouwen. Sommige van die problemen zijn volgens haar sindsdien alleen maar groter geworden.

Culturele vooroordelen zijn daar een voorbeeld van. In haar oratie merkte Römken op dat seksueel geweld tegen vrouwen in de privé-sfeer vaak wordt neergezet als probleem van de 'culturele ander' – met name Marokkaanse of Turkse Nederlanders. “Die vooroordelen zijn de afgelopen jaren alleen maar toegenomen”, zegt ze nu. “Dat past binnen een trend van politieke verrechtsing. Partijen als de PVV en Forum voor Democratie proberen garen te spinnen bij het problematiseren van migratie. Maar seksueel geweld speelt in alle culturen, het is net zo goed een probleem van de witte Nederlander.”

Het idee dat seksueel geweld zich vooral elders afspeelt, zie je volgens Römken ook terug in de focus op het wangedrag van bekende mensen. “Neem het grensoverschrij-

dend gedrag bij *The Voice*. Zodra dat in het nieuws komt, is de wereld te klein.” Het gevaar, denkt Römken, is dat we beroemdheden gebruiken als bliksemafleider om de aandacht af te leiden van het grotere probleem. “De focus op bekende mensen wekt de indruk dat het gaat om incidenten, om uitzonderingen. En die incidenten lijken dan heel ver weg.”

Competitieve cultuur

Volgens de hoogleraar spreken de onthutste reacties op dit soort nieuws boekdelen. “Mensen blijven maar benadrukken dat ze het niet wisten en zijn verbaasd dat zo'n schandaal kan plaatsvinden.” Die verbijstering laat zien dat we de omvang van het probleem nog steeds ontkennen, zegt Römken. “Er is een maatschappelijke tendens om wangedrag weg te zetten als iets wat ver van ons bed plaatsvindt. We willen niet zien dat het een structureel probleem is en we willen ook niet zien dat het dichtbij komt – dat ook de buurman, je eigen man of je vader grenzen kan overschrijden.”

Dat is de paradox van de #MeToo-beweging, zegt Römken. “Aan de ene kant is de aandacht

voor het probleem ontzettend toegenomen, maar aan de andere kant blijven we het bagatelliseren.”

Yvonne Benschop ziet een vergelijkbare tendens in het gesprek over grensoverschrijdend gedrag aan universiteiten. “De media rapporteren vaak over het wangedrag van hoogleraar x of y, en die ene casus wordt dan van alle kanten belicht. Dat is mooi, maar je krijgt beperkt zicht op de onderliggende mechanismen en patronen die dit gedrag mogelijk maken. Het wekt de suggestie dat het gaat om een paar rotte appels in plaats van een systeem dat wangedrag mogelijk maakt.”

Onderdeel van dat systeem is de hiërarchische, competitieve cultuur die zo kenmerkend is voor de academische wereld, zegt Benschop. “In zo’n heel scherpe hiërarchie bak je de ongelijkheid als het ware al in. Zo maak je het mogelijk voor iemand om een positie in te nemen waardoor hij veel minder wordt tegengesproken door anderen.”

Zulke machtsongelijkheid is een van de drijvende factoren achter seksuele intimidatie jegens vrouwen in de wetenschap, bleek in 2019 uit onderzoek dat Benschop uitvoerde met Radboud-onderzoekers Marijke Naezer en Marieke van den Brink. Jonge wetenschappers zijn afhankelijk van hun promotoren, terwijl die laatsten beschermd worden door de universitaire hiërarchie. Bovendien werken genderongelijkheden in het voordeel van mannen – denk aan de oververtegenwoordiging van mannelijke hoogleraren, stereotypen over vrouwen en de macht van het *old boys network*. Allemaal factoren, zeggen de onderzoekers, die seksueel grensoverschrijdend gedrag jegens vrouwen bagatelliseren, normaliseren, goedpraten en zelfs aanmoedigen.

De treurige conclusie, zegt Benschop, is dat vijf jaar #MeToo dat systeem onvoldoende veranderd heeft. Nog altijd stuiten pogingen daartoe op weerstand. “Je komt ontzettend vaak mensen tegen die reageren met: o, nu mag ik niks meer zeggen.” Volgens Benschop laat die opmerking zien dat mensen niet goed weten waar de grenzen van professioneel gedrag liggen én dat ze in het verleden misschien wel eens over de schreef zijn gegaan. “Als je nu heel erg onthand bent en niet meer weet wat er wel en niet kan, dan is het echt tijd om je op je achterhoofd te krabben.”

Verbazend is die weerstand niet, zegt Benschop. “Als je aan normen begint te tornen, dan ondermijnt je machtsprocessen. En er zijn altijd mensen die baat hebben bij de status quo.

UITSLUITING BINNEN #METOO

De #MeToo-beweging had niet voor elk slachtoffer evenveel aandacht, zegt emeritus hoogleraar Renée Römken. Dat zie je onder andere aan de ontstaansgeschiedenis van de beweging die in 2006 door de Amerikaanse burgerrechtenactivist Tarana Burke werd gelanceerd. Römken: “Het heeft lang geduurd voordat de beweging echt momentum kreeg. Pas in 2017, toen het witte beroemdheden trof, stond iedereen op z’n achterste benen.”

Sindsdien is er volgens Römken wel een gesprek op gang gekomen over de marginalisatie van vrouwen van kleur in de #MeToo-beweging. “De kritiek op die uitsluiting werd luid verwoord, zeker in Amerika, en dat bracht een maatschappelijk debat op gang.” Tarana Burke zelf startte in 2021 samen met drie feministische organisaties een campagne om ervoor te zorgen dat de verhalen van zwarte vrouwen luid en duidelijk gehoord worden.

RENÉE RÖMKEN

'MENSEN BLIJVEN MAAR BENADRUKKEN DAT ZE HET NIET WISTEN'

Zij danken daar hun positie aan. Die mensen zijn het niet gewend dat hun macht begrensd wordt en zullen zich dus ook niet zomaar gewonnen geven.”

Lange adem

Toch zijn er lichtpuntjes, zegt Benschop: juist die weerstand kan de #MeToo-beweging vooruithelpen. “Vroeger waren seksuele intimidatie en genderongelijkheid vaak ondergronds, omdat bepaalde gedragsnormen vanzelfsprekend waren en niet bevestigd werden. Door die gedragsnormen te bekritisieren, trekken we ze in het licht. Dat stuit onvermijdelijk op weerstand, maar dan zie je meteen waar het probleem precies zit. Zo krijg je helder welk gedrag omstreden is, en kun je er een discussie over voeren. Die weerstand kan heel productief zijn.”

Onverdeeld optimistisch is Benschop niet, als ze naar de toekomst kijkt. “We boeken wel vooruitgang. Maar om nou te zeggen dat het werk klaar is?”

Als de hoogleraar een parallel trekt met andere feministische bewegingen, zinkt de moed haar soms in de schoenen. “We hebben al een Wet gelijke beloning sinds 1975, maar gehandhaafd wordt die nog steeds niet – er is nog altijd een loonkloof.” Het belangrijkste dat je de #MeToo-beweging kunt toewensen, concludeert ze, is dat die een heel lange adem heeft.

Ook Römken ziet vooruitgang én mogelijkheden voor verbetering. “Historisch gezien zijn we een drempel over gegaan, maar het is natuurlijk een heel prille beweging. We zijn nog niet voorbij de verbijstering. In die zin voel ik me, ook als onderzoeker op dit terrein, onderdeel van een historisch proces.”

Overigens is er in dat proces één bevolkingsgroep wiens stem wel wat luider mag klinken, als het aan Römken ligt. “Ik vraag me vaak af: waar is de proteststem van Nederlandse mannen tegen geweld? Als onderzoeker vind ik dat een fascinerende vraag. De meerderheid wil zich helemaal niet associëren met het beeld van geweldenaar. Waarom gaan zij tijdens protesten niet massaal de straat op?” *

ELKE MINUUT JE LOCATIE DELEN MET JE HUISGENOTES

Of ze nu gaat stappen, boodschappen doet of bij haar vriend blijft slapen, de huisgenotes van Anne kunnen 24/7 zien waar ze is. En zij weet ook waar de anderen zijn, want de vier studentes delen continu hun locatie met elkaar. 'Tijdens dates kijk ik live mee of alles goed gaat en ze zich niet ineens verplaatsen naar een gekke plek.'

Tekst: Myrte Nowee

Hej! Ik zie dat je in de supermarkt bent... kun je meteen wat koekjes voor me meenemen?

De aanleiding is een vervelende: twee van de vier huisgenotes van Anne* gaan een avond samen op stap en raken elkaar kwijt. Ze is vast al naar huis, denkt huisgenote één, wat niet het geval is. Huisgenote twee blijkt namelijk ergens anders te slapen. Na het incident installeren de vier meiden een app waarmee ze op elk moment kunnen zien waar iedereen is. Anne vertelt hoe het is om 24/7 gevolgd te worden.

Continu je locatie delen, veel mensen zullen dat een behoorlijke inbreuk op hun privacy vinden. Heb jij daar geen last van?

“Ik moest in het begin inderdaad een beetje wennen aan het idee. Dat iemand áltijd weet waar je bent, vond ik wel heftig. Uiteindelijk heb ik besloten het een kans te geven. Als het niet goed zou voelen, kon ik de app altijd nog verwijderen.

Maar het had helemaal niet zo’n drastische impact. We wisten toch altijd al van elkaar waar we waren, want we vertellen elkaar alles. Als ik in Nijmegen bij vrienden ben of in mijn thuisstad bij mijn ouders, dan weten mijn huisgenotes dat al. In die zin viel de inbreuk op mijn privacy reuze mee.”

Wanneer gebruiken jullie de app?

“Ik gebruik hem vooral als mijn huisgenotes een date hebben. Je hoort zoveel verhalen over afspraakjes die verkeerd aflopen. Dan kijk ik live mee of alles goed gaat en ze zich niet ineens verplaatsen naar een gekke plek. Op dat soort momenten vind ik de optie om elkaar te kunnen volgen heel fijn. Als er iets aan de hand is, wil ik dat namelijk direct weten.”

Wat doen jullie als je iets gekks ziet?

“Eén huisgenote is nu in het buitenland en zelfs daar houden we haar in de gaten. Laatst merkten we dat ze al 24 uur niet online was geweest. We pakten de app erbij en zagen dat ze voor het laatst was ingecheckt ergens op een afgelegen parkeerplaats. Toen ben ik dus gaan rondbellen om te kijken of iemand wist waar ze zou kunnen zijn en waarom ze niet online was geweest. Er bleek gelukkig niets aan de hand. Ze was op het platteland en had geen bereik.”

Dat klinkt alsof jullie er veel mee bezig zijn.

“Dat valt wel mee. Er zijn ook leukere verhalen. Als ik zie dat een van ons in de supermarkt is,

vraag ik of ze koekjes meeneemt. Eén huisgenote heeft zelfs ingesteld dat ze automatisch een melding krijgt als een van de anderen in de Jumbo is, zodat ze kan bedenken of ze nog boodschappen nodig heeft.

We gebruiken de app ook als we gaan lunchen op de universiteit. Dan kijk je waar de ander naartoe loopt en kun je op een handige plek gaan staan, zodat je elkaar tegenkomt. Als we een dag niet iedereen uit de kamer hebben zien komen, checken we altijd even of we allemaal wel thuis zijn. En wanneer we samen eten, kunnen we zien of de anderen al op de fiets naar huis zitten. Voor ons is het heel normaal nu. We zijn er niet erg bewust mee bezig, de app gebruiken we vooral praktisch.”

Voel je je veiliger met het idee dat je huisgenotes altijd kunnen zien waar je bent?

“We doen dit nu al bijna een jaar, dus ik ben me er niet meer zo bewust van. Misschien helpt het als ik in een onveilige situatie zou komen, dat m’n huisgenootjes kunnen zien waar ik ben. Maar dat is gelukkig nog niet gebeurd. Meestal bel ik trouwens mijn vriend als ik me onveilig voel. Vorige week nog. Toen fietste ik naar huis en was het al best donker. Dan kies ik bewust voor een route waar veel licht is. Maar ik voelde me toch dusdanig onveilig dat ik mijn vriend belde. Op dat moment heb ik er niet aan

gedacht dat mijn huisgenotes mijn locatie konden volgen. Nu denk ik: als er iets was gebeurd, dan hadden ze kunnen zien waar ik voor het laatst was. Dat biedt wel een stukje veiligheid.”

Zou je het anderen aanraden?

“Met vriendinnen zou ik zo’n app niet gebruiken, omdat we niet in hetzelfde huis wonen en zij ook niet weten waar ik normaal ben. Als ik tegen mijn huisgenotes zeg dat ik naar de universiteit ga en zij zien dat ik in een natuurgebied ben, dan zullen ze dat gek vinden en even appen met de vraag of alles wel klopt.

Voor specifieke momenten is het met vrienden wel nuttig. Zo was ik laatst op een festival en heb ik mijn locatie niet alleen gedeeld met de vriendinnen met wie ik daar was, maar ook met een van hun vriendjes. Mocht een van ons plotseling van het festivalterrein verdwijnen, dan zouden niet alleen wij, maar ook hij vanuit huis kunnen zien dat er iets niet klopte.

Als je je locatie 24/7 wilt delen, dan is het slim om dit te doen met mensen met wie je samenwoont of met anderen die toch altijd al weten waar je bent. Dan biedt het veiligheid. Anders is het alleen voor de leuk.” *

*In verband met de privacy van de huisgenotes is de naam van Anne gefingeerd.

VOX ZOEKT

**JOURNALISTEN (IN SPECIE)
COLUMNISTEN
VIDEOGRAFEN
FOTOGRAFEN**

**VOOR EEN LEUKE BAAN
NAAST JE STUDIE MAIL NAAR:
MATHIJS.NOIJ@RU.NL**

HET GEDICHT

BANG IN HET DONKER

Je vertelde mij laatst dat je bang bent in het donker,
voor het rommelen in jouw kast en voor de monsters.
Ik vertelde je dat monsters natuurlijk niet bestaan
en dat niets werkelijk verandert in het donker.

Dat ik tegen een kind, zo onschuldig nog, moest liegen
maakt dat het nooit pijnlijker geweest is dan thans
om je te schamen voor de daden van een ander.
Want het ritselt in de bosjes en de struiken,

er leven monsters achter deuren, achter luiken.
Die wachten op hun kans om je te pakken,
die je je leven lang naar liefde laten snakken,
door je zomaar zonder omhaal te gebruiken.

Haal je deken maar knus tot net onder je kin
en grijp je pluche schaapje nog even stevig vast.
Nu ben je nog veilig en weer ik de kwade geesten,
maar overmorgen ben je ouder en zie je mij als last.

Dus ga maar lekker slapen mijn lieve kleine schat,
vergeet de monsters en het gerommel door te dromen
over ijsco-etende teddybeertjes of een ezeltje in bad.
Dan ben ik alvast bevreesd voor wat jou kan overkomen.

DERK WIJKAMP IS DIT COLLEGEJAAR CAMPUSDICHTER. IN ELKE VOX SCHRIJFT HIJ EEN GEDICHT.

ILLUSTRATIE: GETTY IMAGES

COLOFON

Vox is het onafhankelijke magazine van de Radboud Universiteit.

Redactie-adres

Thomas vanAquinostraat 1, Postbus 9104, 6500 HE Nijmegen,

Tel: 024-3611892 redactie@vox.ru.nl

www.voxweb.nl / @voxnieuws

Redactie Johannes Fiebig, Annemarie Haverkamp (hoofdredacteur), Ken
Lambeets, Mathijs Noij, Anne Polkamp

Eindredactie Machiel van Zanten

Aan dit nummer werkten mee Arend Beelen, Gijs Hablous, Vincent Decates,
Alex van der Hulst, Myrte Nowee, Kathelijne Tijms

Fotografie Dick van Aalst, Johannes Fiebig

Illustraties Ivana Smudja

Vormgeving en opmaak gloedcommunicatie, Nijmegen

Druk Zalsman, Zwolle

